VILÁGGAZDASÁG

1974. ÁPRILIS 19., PÉNTEK — VI. ÉVFOLYAM, 74. (1324.) SZÁM

NAPRÓL NAPRA

- AZ ARAB VILÁG ÉS A KÖZÖS PIAC együttműködéséről tervezett dialógusnak párhuzamosan kell haladnia a közel-keleti béke megteremtésére irányuló erőfeszítésekkel, de nem szabad kereszteznie a Szovjetunió és az Egyesült Államok békeközvetítői akcióit. Ezt az álláspontot hangoztatják Bonnban Brandt kancellár ma kezdődő algériai és egyiptomi látogatása előtt. A kancellár megbeszéléseinek középpontjában a gazdasági együttműködés kérdései lesznek, nemcsak az NSZK, hanem az egész Közös Piac szempontjából is.
- BIZOTTSÁGOKBAN FOLYIK AZ ENSZ RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSE elé terjesztett dokumentumtervezetek megvitatása. A minden fél számára elfogadhatónak ítélt szövegeket április 26-án akarják szavazásra bocsátani. A plenáris ülésen többek között a svéd kereskedelmi miniszter beszélt és a multinacionális társaságok megrendszabályozását ajánlotta.
- KÉTSÉGESSÉ VÁLT AZ OLAJTERMELŐ ORSZÁGOK SEGÉLYALAPJÁNAK LÉTREHOZÁSA. Az OPEC tagjainak egy része — öt arab olajtermelő ország — ellenzi az olajimportáló fejlődő országok megsegítésének tervezett több oldalú formáját, s kétoldalú államközi segélymegállapodások kötését javasolja.
- A TÁSKAÍRÓGÉP IRÁNTI KERESLET KIELÉGÍTÉSE nehézségekbe ütközik, mert a szocialista szállítópartnerektől nem kapható elegendő ebből a cikkből, amelyből teljes mértékben importra szorulunk. A probléma megoldása azon is múlik, hogy megvalósul-e az az elképzelés, amely szerint az ITV — amely kooperációs kapcsolatban van az olasz Olivetti céggel —, táskaírógépek összeszerelésére is kiterjeszti tevékenységét.

Döntés csak az elnökválasztás után?

Közös piaci tanácskozás az aranyról

A közös piaci külügyminiszterek hét végi tanácskozásán érdemi döntések helyett csak „oldott légkörben folyó véleménycsere" várható az EGK és az USA párbeszédéről, az arab világ felé tett kezdeményezésekről. A pénzügyminiszterek hétfőn kezdődő hollandiai találkozója már jóval izgalmasabbnak ígérkezik: a tagállamok birtokában levő és 1971 óta gyakorlatilag befagyasztott aranytartalékok mozgósításáról lesz szó. Nagy jelentőségű határozat azonban tőlük sem várható, nemcsak azért, mert Giscard d'Estaing, a francia elnökválasztási kampány egyik főszereplője távol marad, hanem azért sem, mert az NSZK és Anglia csak nemzetközi megoldásokba egyezik bele, azaz Washington jóváhagyásától tesz függővé minden döntést az arannyal kapcsolatban.

Bizonyosra vehető, hogy a Kilencek pénzügyminiszterei jövő heti értekezletükön nem fognak határozni az unciánként 42,22 dolláros hivatalos aranyár felemeléséről, hangsúlyozta *Klasen*, a *Bundesbank* elnöke. Ami az aranytartalékok mobilizálását illeti, olyan megoldást kell találni, amely az USA és a Nemzetközi Valuta Alap jóváhagyásával találkozik, figyelmeztetett a nyugatnémet bankvezető.

Az óvatos nyilatkozat ellenére a pénzügyminiszterek elé kerülő munkaokmány hangvétele néhány évvel ezelőtt még eretnekségnek tűnt volna valamennyi közös piaci fővárosban, természetesen Párizs kivételével. Az EGK monetáris bizottságának jelentése osztja azt a francia véleményt, hogy abszurd a szabadpiaci és a hivatalos ár közötti 130 dolláros különbözet. A közös piaci fűtőanyagszámlák kevésbé tűnnének riasztónak, ha a közös piaci aranytartalékokat, amelyeknek értéke hivatalos áron 18 milliárd dollár, „piac orientált árra" értékelnék fel. Nem véletlen, hogy az árrevízió leglelkesebb támogatója Franciaország és Olaszország: Franciaország össztartalékának több mint felét az arany teszi ki, míg Olaszország aranya az össztartalék kétharmada.

A pénzügyi bizottság jelentését nem hozták nyilvánosságra, de jól értesült források egyéb részleteket is kiszivárogtattak. Az aranytartalékok hasznosítására alternatív javaslatot is kidolgoztak: a jegybankok eszerint szabadon adnának-vennének aranyat a szabadpiacon, de nemzetközileg megállapított ársávokon belül. Felvetették az aranynak mint óvadéknak alkalmazását a nemzetközi fizetésekben. A nemzetközi pénzintézetektől kölcsönt felvevő országok aranytartalékaikat letétbe helyeznék, ezek csak a törlesztéskor szabadulnának fel.

Az NSZK hajlandóságot mutat a hivatalos és a szabadpiaci aranyár közötti valósabb kapcsolat kialakítására, és az utóbbi időben hasonlóképpen nyilatkoztak London képviselői is. E két országban az aranytartalékok viszonylag jelentéktelenebb részt képviselnek: a nyugatnémet tartalékból például csupán 15 százalékot. Bonn és London ugyanakkor ellenzi, hogy az aranyról egyoldalú „függetlenségi nyilatkozatot" hozzanak, amely méginkább megnehezítené az alapvetően fontos pénzügyi reformtémák nemzetközi megoldását.

A helyzet kulcsa tehát Washingtonban van, ott, ahol 11 milliárd dollárnyi aranyat őriznek. *Burns*, a *Federal Reserve Board* elnöke hajlik a kompromisszumos megoldásra, az aranyár változatlanságát hirdető kemény vonal hívei a pénzügyminisztériumban ültek. Mivel *Shultz* miniszter és *Volcker* miniszterhelyettes egyaránt megvált hivatalától, az európaiak az amerikai magatartás módosulásában bíznak.

A francia elnökválasztás befejeződéséig az aranyügyekben látványos előrehaladásra nem lehet számítani —, mutatnak rá közös piaci körökben. Május közepére más természetű pénzügyi döntést is várnak zürichi pénzügyi körökben: a nyugatnémet márka új árfolyamának megállapítását. Nem bíznak a felértékelést többszörösen cáfoló nyilatkozatokban, mivel a márka, véleményük szerint, a jelenlegi árfolyamon alulértékelt és a gazdasági realitásoknak sokkal jobban megfelelne a dolláronkénti 2,50 márkás árfolyam. *(Reuter, AP—DJ)*

OSZTRÁK HAJÓZÁSI DELEGÁCIÓ BUDAPESTEN

Az osztrák csatorna- és hajózási egyesülés szervezésében nagy létszámú osztrák küldöttség indult tegnap budapesti és pozsonyi tárgyalásokra. Az osztrák delegáció, amelyben a gazdasági élet és a közlekedés, valamint az osztrák parlament közlekedési bizottságának számos képviselője kapott helyet, nem hivatalos tájékozódó jellegű megbeszéléseket kíván folytatni a dunai hajózás aktuális kérdéseiről, különös tekintettel a Rajna—Majna—Duna és a Duna—Odera hajózási útvonal kialakítására irányuló törekvésekre. Osztrák részről remélik, hogy a mostani megbeszéléseken előkészíthetik a talajt a későbbi hivatalos tárgyalásokra.

Az osztrák küldöttség ma délelőtt a Budapesten székelő Duna Bizottságot keresi fel. A delegáció egyik vezető tagja az *APA* hírügynökségnek elmondta, hogy ezen a találkozón főként a dunai hajózás fejlesztésével és a Duna Bizottság jövőbeli feladataival kívánnak foglalkozni. A Duna Bizottságot 1948-ban hívták életre a vízi út mentén fekvő szocialista országok, 1960-ban csatlakozott hozzá Ausztria, s szakértői szinten együttműködik vele az NSZK is.

Pénteken délután a küldöttség tagjai a magyar Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium, a MAHART, a kikötői hatóságok és a Kereskedelmi Kamara képviselőivel, valamint más magyar szakértőkkel találkoznak. A megbeszélések középpontjában — az *APA* szerint — kétségtelenül a fuvardíjak kérdése szerepel. Osztrák részről ezt kulcsfontosságú témának tartják. Szerintük emiatt lett erősen deficites a *DDSG* osztrák hajózási vállalat olyannyira, hogy felmerült az a gondolat is: megszüntetnék a DDSG délkeleti járatait.

Az osztrák közlekedési szakemberek gyakran sürgetik a két évtizede változatlan szinten álló dunai fuvarhajózási díjak változtatását, s azt is el akarják fogadtatni, hogy a Duna felső szakaszán sokkal költségesebbek a hajózási feltételek, ami szintén a díjak emelését tenné indokolttá. Mint az *APA* hozzáfűzi, a nyersolaj drágulása még inkább felszínre hozta a fuvardíjak és a költségek okozta gondokat az osztrák vállalatnál.

További problémaként tartják számon Bécsben a kétoldalú forgalomban a szállítások megoszlását. Az érvényben levő szabályozások szerint az akvizitőr az áruk kétharmadának, a partner pedig egyharmadának elszállítására jogosult. Ausztria ezt az arányt 50—50 százalékra akarja módosítani. Hasonló probléma Csehszlovákia esetében is felmerül, ahol a megoszlás a szárazáruk továbbításában 60—40, a tartályhajón történő szállítás esetében pedig 70—30 százalék.

Az osztrák küldöttség budapesti programjában szerepel még a csepeli szabadkikötő megtekintése, látogatás a hajógyárban, és információs jellegű találkozó a vízgazdálkodási hivatal képviselőivel.

Budapestről visszatérőben a delegáció egy napra megszakítja útját Pozsonyban. Itt nagyjából hasonló kérdésekről tanácskoznak a szlovák kereskedelmi és hajózási szakemberekkel. Nagyobb hangsúlyt kap viszont a Duna és Odera között tervezett csatorna felépítése, s emellett több osztrák vállalat a pozsonyi kikötő bővítéséről is részleteket akar hallani. A kikötő évente 2 millió tonnás forgalmat tud lebonyolítani, amit szakértők szerint a duplájára kellene emelni. Az osztrák cégek — például a VÖEST — nemcsak az áruforgalom miatt tanúsítanak nagy érdeklődést a kikötő korszerűsítése iránt, hanem a bővítési munkákban való közvetlen részvétel lehetősége miatt is.

Brandt algériai és egyiptomi látogatása

Brandt nyugatnémet kancellár ma hivatalos látogatásra Algériába utazik, s onnan szerdán Egyiptomba folytatja útját.

Látogatásának középpontjában — írják a hírügynökségek — a gazdasági kooperáció áll majd, mégpedig nemcsak az NSZK és a felkeresett arab országok, hanem az EGK és Algéria, illetve Egyiptom között. Bonni kormánykörökben kívánatosnak tartják, hogy a kooperációs tárgyalások a Közös Piac és az arab világ között párhuzamosan haladjanak a közel-keleti béke megteremtésére irányuló erőfeszítésekkel. Ugyanakkor hozzáfűzik: sem Bonn, sem Nyugat-Európa nem óhajtja keresztezni a két vezető hatalom békeközvetítési akcióit.

Az algíri látogatással kapcsolatban Bonnban utalnak rá: az észak-afrikai országnak nagy jelentőséget kölcsönöz az, hogy egyrészt — olaj- és földgáztartalékainak hasznosításával — céltudatosan fejleszti iparát, másrészt a harmadik világ szóvivőjévé emelkedett.

A kancellár nyilatkozatot adott az algériai televíziónak, amelyben kifejtette; a jövő kilátásai akkor lesznek biztatóak, ha a fejlődő országok számára hozzáférhetővé teszik az európai technikát, nem pedig akkor, ha az ipari országok és a nyersanyagtermelők farkasszemet néznek egymással. Ehhez — jegyezte meg Brandt — szükség van a nemzetközi pénzügyi rendszer alapos megreformálására. Brandt összefüggésbe hozta az európai enyhülés és a Közel-Kelet problémáit is. Azt mondotta, hogy az enyhülésnek, amit remélhetőleg a biztonsági konferencia záróközleményének aláírásával rögzítenek, ki kell terjednie a Földközi-tenger övezetére is, s e körülménynek a tervezett záróközleményben is hangot kell kapnia.

Az NSZK és Algéria között 1965-ben megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok, de 1971 végén helyreállították őket. A két ország viszonya ezt követően jelentősen javult, úgyhogy Nyugat-Németország Algéria második legnagyobb kereskedelmi partnerévé lépett elő.

A megfigyelők rámutatnak: a kancellár látogatása alkalmas arra, hogy eloszlassa azokat a nézeteket, amelyek szerint az NSZK — ellentétben Franciaországgal — hűvösen fogadta Nyugat-Európa és az arab világ dialógusának eszméjét.

A nyugatnémet kancellár az egyiptomi televíziónak is nyilatkozott. Látogatásának célja — mondta — szorosabbra fűzni a kapcsolatokat a két ország között. Egyszersmind alkalomnak tekinti arra is, hogy felkeresse az „arab népek családját". (Mint ismeretes, az NSZK a hét elején 60 millió márkás 30 éves hitelt nyújtott Egyiptomnak. Ez a múlt évben felajánlott 260 millió márkás hitelkeret utolsó részlete. Az összeg kétharmad részét az NSZK-ból származó javak vásárlására fordítják, a fennmaradó összeget pedig egyiptomi fejlesztési projektumok finanszírozására.)

Az észak-afrikai országokról szóló ismertetés keretében említést érdemel *Burgiba* tunéziai elnök nyilatkozata. A politikus sajtónyilatkozatban kijelentette: a tuniszi—líbiai unió lehetetlen, ha Líbia fúzióra akar lépni Egyiptommal és Szíriával is. Líbiát szívesen látják a Magreb (észak-afrikai) föderációban, de csak akkor, ha lemond más társulásokról. *Kadhafival* az egyesülési okmányt abban a hiszemben írta alá — mondotta Burgiba —, hogy az „leszámolt az Egyiptommal és Szíriával kötendő unió illúziójával".

Az Egyiptomra vonatkozó hírek közül figyelmet érdemel az a jelentés, amely szerint Kairó és Teherán közös beruházásokat tervez Egyiptomban a petrolkémia, a műtrágyagyártás és a textilipar területén, hogy a helyi nyersanyagokat és a rendelkezésre álló munkaerőt kedvezőbben használják ki. Túl ezen a két ország fokozni akarja a kölcsönös árucserét és az idegenforgalmat. A Kairóban tartózkodó iráni gazdasági küldöttség tanácskozásairól kiadott közlemény szerint Irán emellett „kedvező feltételekkel" újjáépítési hiteleket is kész folyósítani Egyiptom részére.

Szaúd-Arábia és Kuvait 675 millió dollár pénzügyi segélyt bocsát Egyiptom és az Izraellel konfrontációban levő többi arab ország rendelkezésére. *Szadatnak* Szaúd-Arábia nagykövete 100 millió dollárt adott át. Kuvait 525 millió dollárt folyósít az októberi háború arab résztvevőinek.

Szadat elnök tegnap a képviselőház két háza előtt bejelentette — közli a *Mena* hírügynökség —, hogy Egyiptom különböző forrásokból szerzi be fegyverszükségletét. *(Reuter, APA, DPA)*

A szovjet ipar márciusi eredményei

Moszkvai tudósítónktól:

A Szovjetunió ipari termelése — a most közzétett adatok szerint — márciusban 6,8 százalékkal haladta meg a tavalyi szintet. A vegyipar 11 százalékkal termelt többet, ezen belül a műtrágya, a szintetikus szálak és a műanyagok előállítása fejlődött a legdinamikusabban. Műtrágyából 6,7 millió tonnát állítottak elő. Hasonlóan gyors ütemű volt két gépipari ágazat fejlődése: a műszeripar 14, a mezőgazdasági gépgyártás 11 százalékkal növelte termelését.

A fűtőanyag-energetikai ágazatok közül a petrolkémiai ipar 8 százalékkal több terméket bocsátott ki. Tavaly márciushoz képest 7 százalékkal növekedett az elektromos energia termelése. Kőolajból 38 millió tonnát, földgázból 22 milliárd köbmétert termeltek.

EGB-ülésszak Bukarestben

A román fővárosban tegnap megkezdődött az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának 29. ülésszaka, amely április 29-ig tart. A tanácskozás fő napirendi pontja a technológia szerepe az európai kontinens országainak gazdasági fejlesztésében. Megvitatják az európai gazdasági kapcsolatok más időszerű problémáit is. A tanácskozáson az EGB 34 tagállamának több mint 200 küldötte vesz részt, a magyar küldöttséget *dr. Szita János* miniszterhelyettes vezeti. *(MTI)*

Az ECGD kiterjesztette tevékenységét az NDK-ra

A brit exporthitel garancia hivatal (ECGD) első ízben vállalt garanciát egy hitelkeretre, amit angol magánbank nyitott az NDK-nak. A hitelkeret összege 2 millió font sterling, a hitelező a *National Westminster Bank*, s a felvevő a *Deutsche Aussenhandelsbank*. Az ECGD ezzel — Csehszlovákia és Albánia kivételével — már minden kelet-európai szocialista országra kiterjesztette tevékenységét. *(AP—DJ)*

Folytatódik az ENSZ rendkívüli közgyűlésének munkája

Az ENSZ rendkívüli közgyűlésének különleges bizottságában és munkacsoportjaiban sokoldalú és gondos elemzésnek vetik alá a fejlődő országok két dokumentumtervezetét, az új nemzetközi gazdasági rendszer kialakítását követelő deklarációt és az akcióprogramot. Megvitatják az eddig elhangzott konkrét javaslatokat, és keresik azokat a fogalmazási formulákat, amelyek valamennyi ország számára elfogadhatóak. A különleges bizottság ülésén a *fejlődő országok* küldöttei azt akarják elérni, hogy az ülésszak dokumentumaiban pontosan szögezzék le minden állam egyenjogúságának elvét és azt a jogot, hogy az országok szuverén módon dönthessenek saját természeti kincseikről. Számos küldött fontosnak tartja olyan szervezetek létrehozását, amelyek elősegítenék a nyersanyagok és a késztermékek világpiaci árának igazságos alakulását.

A *fejlett tőkésországok* képviselői ezzel szemben tompítani igyekeznek a nyilatkozattervezet monopóliumellenes és antiimperialista élét. Az NSZK küldötte például angol és olasz kollégájának támogatásával — burkolt formában — azt javasolta: az egyes országok mondjanak le arról a szuverén jogukról, hogy a területükön működő külföldi monopóliumokkal támadt vitáikat önmaguk rendezzék.

A különleges bizottságnak április 26-ra kell a közgyűlés elé terjesztenie a megtárgyalt dokumentum-tervezeteket. A bizottsági ülésekkel egyidejűleg folytatódik a plenáris ülés, amelyen *Guldberg* dán külügyminiszter a többi között megállapította, hogy a világgazdaság jelenlegi drasztikus változása megbonthatja Nyugat-Európában a második világháború óta kialakult politikai egyensúlyhelyzetet. A jelenlegi helyzet ugyanis arra kényszeríti az egyes kormányokat, hogy kereskedelemkorlátozó intézkedéseket léptessenek életbe, ami természetesen útját állná a világkereskedelem továbbfejlődésének. Az eddiginél nagyobb figyelmet kell szentelni az új áruegyezmények létrehozásának és a meglevő egyezmények tökéletesítésének, tette hozzá a dán külügyminiszter.

Giolitti olasz költségvetési miniszter tízéves rendkívüli segélytervet javasol, az energia- és nyersanyagválságtól sújtott szegény országok támogatására. Javasolta, hogy e terv részleteit az ENSZ megfelelő szervei dolgozzák ki, és közben megkülönböztetett figyelmet szenteljenek a kőolaj és a gabonafélék kérdésének. Az olasz pénzügyminiszter felszólalását az olaj révén gazdaggá vált országokra utalva fejezte be: kijelentette, hogy tervét a „lényeges tőkefelesleggel" rendelkező országoknak kellene finanszírozniuk.

A *Feldt* svéd kereskedelmi miniszter felszólalásában a multinacionális vállalatok hatalmának korlátozását sürgette. Kijelentette: az ipari óriások már méretüknél és hatókörüknél fogva is ellenőrizni képesek a nyersanyagkincsek kitermelését és értékesítését. „Még ha nem is használják ki ezt a lehetőségüket, mindeddig ellenőrizhetetlen tevékenységükkel aláássák és gátolják a fejlődő országok gazdasági függetlenedését." Végül megállapította, hogy a múltinacionális társaságok tevékenységének megzabolázása a fejlett és a fejlődő országoknak egyaránt érdeke. (Mint ismeretes, a *Waldheim* ENSZ-főtitkár által kinevezett húsztagú szakértő csoport most készíti jelentését a múltinacionális társaságok tevékenységéről, illetve annak a nemzetközi kapcsolatokra és a világgazdaság fejlődésére gyakorolt hatásáról.) **B. J.**

Veszélyben az OPEC segélyalapja

Egyes tagállamok ellenkezése miatt veszély fenyegeti az OPEC segélybankjának felállítását — jelenti a *Reuter*-iroda jól értesült bécsi körökre hivatkozva. A Kőolajexportáló Országok Szervezetének olajipari miniszterei április 7-i genfi ülésükön ugyan elvben már jóváhagyták a segélyalap tervét, de a Perzsa-öböl menti arab országok nem tartják megfelelőnek a segélyező szervezet formáját. Az OPEC segélybankja az olajárak meredek emelkedése miatt erősen sújtott fejlődő országokat támogatná.

A segélyalap felállításához az OPEC 12 tagja közül 7-nek a végleges hozzájárulása szükséges, s ha az öt Perzsa-öböl menti országon kívül még egy nem ratifikálja a genfi tervezetet, az alap létrehozására nincs meg a megfelelő jogi alap. Irán és Venezuela támogatja leginkább az elképzelést, az előbbi már fel is ajánlott 150 millió dollárt. Az alap ellenzői nem multinacionális csatornán keresztül akarják segíteni az olajimportáló fejlődő államokat, hanem államközi kölcsönök útján.

A világ „reális olajválsággal" áll szemben — hangsúlyozta *Khene*, az OPEC algériai nemzetségi főtitkára. Egy londoni előadásában rámutatott arra, hogy a legjelentősebb olajtermelőknek, Kuvaitnak, Líbiának, Szaúd-Arábiának. Katarnak és Abu Dhabinak, előbb-utóbb korlátozni kell a kitermelést, mint ami Kuvaitban és Líbiában már megfigyelhető. Ez az öt ország adja az OPEC-tagországok termelésének a felét. Khene utalt arra, hogy a szervezet tagállamaiban tavaly az olajszankciók ellenére 13 százalékkal több nyersolajat hoztak a felszínre, mint 1972-ben. Ha ez az irányzat folytatódik, 17 év múlva megszűnik a készletek bősége, s egyik napról a másikra meredeken visszaesik a termelés. Ha a kitermelés az OPEC-országokban 9 százalékkal növekszik, s évente 8 százalékkal gyarapodnak az ismert készletek, ezt az időszakot 50 évre lehet meghosszabbítani. *(Reuter, AP-DJ)*

A VG JELENTI

● New York és Moszkva között közvetlen légi konténerszállító utat nyitott meg az amerikai Emery Air Freight repülővállalat. A cég nyugatnémet fiókjának közlése szerint az új összeköttetés átlagosan két napra csökkenti a teheráruk Moszkva és New York közötti szállítási idejét az eddigi két hétről. Eddig ugyanis a Szovjetunióba címzett teherárut először Helsinkibe vitték repülőgépen és onnan teherkocsin továbbították. Az új konténerszolgálat keretében a küldeményeket főként az Aeroflot szovjet légi közlekedési vállalat gépei szállítják.

● Ortoli, az EGK brüsszeli bizottságának elnöke április 25 és 28 között hivatalos látogatást tesz Törökországban. Turan Gunes külügyminiszterrel a Közös Piac és Törökország kapcsolatairól tárgyal.

● Az Arab Gazdasági és Szociális Fejlesztési Alap kormányzóinak tanácsa Bejrútban zárt ajtók mögött a tavaly októberi háborút követő valutáris fejlemények fényében vizsgálja az alap politikáját. Az értekezleten új elnököt választanak és elkészítik az 1974. évi pénzügyi jelentést.

● A román—olasz vegyes bizottság április 10 és 16 között Rómában tartotta ülését, áttekintette az 1973. évi kétoldalú kereskedelem alakulását és leszögezte a kölcsönös szállítások bővítésének szükségességét. Román részről a kivitelben az ipari termékek arányának növelésére törekszenek.

● Venezuela 200 millió dollár segéllyel járul hozzá a legkevésbé fejlett országok támogatásához ebben az évben. A tervek szerint 100 millió dollárt ad az Amerika-közi Fejlesztési Bank 500 millió dolláros segélyalapjához.

● Hat japán nagyvállalat konzorciuma alumíniumkohót épít az Egyesült Államokban a New York-i Revere Copper and Brass konszernnel együttműködve. Elvi megállapodás már született a közös vállalkozásról, és eszerint évente 20 ezer tonna alumíniumot dolgoznak fel. Az építkezést egyéves előkészítési periódus után két év alatt fejezik be, és az új létesítményből kibocsátott alumíniumot japán nagyvállalatoknak adják el.

● Spanyolország hivatalos arany- és devizatartaléka 145,2 millió dollárral apadt a múlt hónapban és március végén 6 milliárd 492,2 millió dollárt tett ki. Tavaly márciusban a készletek 23,8 millió dollárral gyarapodtak.

● A Standard Oil of Indiana idén rekordösszeget, 1 milliárd dollárt fordít kőolaj- és földgáz-kitermelési és fejlesztési programjára, szemben a tavalyi 742 millió dollárral. A monopólium képviselője közölte, a magasabb olaj- és földgázárak következtében nagyobb tőke áll rendelkezésükre, és ebből felgyorsíthatják a kutatást.

● Jugoszláviában tavaly 9 millió 449 ezer tonna kukoricát takarítottak be, 4 százalékkal többet, mint 1972-ben. A belső fogyasztás igényeinek kielégítése után ebből a mennyiségből 460 ezer tonna maradt külföldi értékesítésre. Cukorrépából is növelték 2 százalékkal a betakarítást, de ez a mennyiség nem volt elegendő a belföldi igények kielégítéséhez, így 350 ezer tonna cukrot kell importálnia Jugoszláviának.

● Május 5-én Gelbard argentin gazdaságügyi miniszter vezetésével kereskedelmi küldöttség utazik a szovjet fővárosba. A moszkvai tárgyalások végeztével a delegáció Varsót és Prágát érintve utazik vissza Buenos Airesbe.

● Szófiában befejeződött a 25 emeletes konferenciaszálló építése. A legnagyobb teremben 600-an kaphatnak helyet, ezenkívül még hat kisebb-nagyobb, rendezvények számára alkalmas helyiség és 350 szoba van a hotelban. A szállodát kifejezetten kongresszusok és szimpozionok számára létesítették és a legmodernebb technikai berendezésekkel szerelték fel. Rövidesen megtartják az első rendezvényt is, a Nemzetközi Autóklub ülését.

● A japán vas- és acélipari szövetség jelentése szerint 1973-ban 16,6 százalékkal emelkedett Japán acéltermelése és elérte a rekordméretű 123 millió tonnát. Japánban 1971-ben 88 millió, 1972-ben pedig 103 millió tonna acélt gyártottak. A szövetség becslése szerint az idei acéltermelés 105 és 120 millió tonna között lesz, tekintettel a belső kereslet lanyhulására és a kokszimport visszaesésére.

Bonn kezdeményezése az olajkonszernekkel szemben

Bonn tette meg a kezdeményező lépést a nemzetközi együttműködés kialakítására a nagy multinacionális olajkonszernek adófizetéseinek ellenőrzésére — jelentette be a nyugatnémet pénzügyminisztérium szóvivője. Az *NSZK* javasolta, hogy az adókérdésekben már kezdeti együttműködést kialakított négy ország — az USA, Franciaország, Anglia és az NSZK — vizsgálja meg közösen az olajvállalatok adófizetésével kapcsolatos kérdéseket, hogy elejét vegyék az adócsalásoknak, és esetleg más olyan illegális lépéseknek, amelyek csökkentik e konszernek adóit.

Ezen túlmenően az NSZK a másik három ország közreműködését kéri annak megállapítására, milyen profitra tettek szert az olajkonszernek a legutóbbi energiaválság idején. Meg kell vizsgálni — mondják Bonnban —, azt is, hogyan befolyásolják az egyes országokban adott adókedvezmények az olajtermelést. *(Reuter)*

A svéd ipar beruházásai

Svédország iparában tavaly 9 milliárd 600 millió svéd korona (2 milliárd 133 millió dollár) értékű beruházást hajtottak végre. Ez összehasonlító árakon 10 százalékos emelkedésnek felel meg. Ezen belül a közüzemi beruházások volumene 13 százalékkal 3 milliárd koronára esett vissza. Az ágazatok között a leggyorsabb ütemben a fafeldolgozásnak, az olajfinomításnak és a közlekedési eszközök gyártásának (beleértve a hajógyártást is) beruházásai fejlődtek.

Az idén 10 milliárd 700 millió korona értékű befektetést irányoztak elő a svéd iparba. Az építési beruházások ezen belül 10, a gépi beruházások pedig 5 százalékkal lesznek magasabbak. Az infrastruktúra fejlesztésére 3 milliárd 800 millió koronát szánnak, ami az áremelkedések hatásainak kiszűrése után 10 százalékos bővülésnek felel meg. *(SIP)*

Rekordot dönt a kínai olajtermelés

Rekordmennyiségű kőolajat hoztak a felszínre a Kínai Népköztársaság legnagyobb olajlelőhelyén, a tacsingi olajmezőn az év első három hónapjában — írja a kínai sajtó. A nyersolajtermelés az év első negyedében 27 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi szintet, finomított termékekből pedig 16 százalékkal többet állítottak el. A kínai sajtó pontos számadatokat nem közöl. *Csou En-laj* miniszterelnök a közelmúltban az országban járt egyik japán delegáció tagjai előtt 50 millió tonnában jelölte meg a tavalyi kínai olajtermelést. A tacsingi olajmező Hejlungcsiang északkeleti tartományban található, pontos helyét a kínai hatóságok — nyilván biztonsági okokból — titokban tartják. *(Reuter)*

Zambia új gazdaságpolitikai törekvései

Zambia a jövőben nem erőlteti olyan gazdaságfejlesztési programok kidolgozását, amelyek túlzottan devizaigényesek és súlyos importterheket rónak az országra — mondta *Kaunda* elnök a nakambalai új cukorfinomító átadása alkalmából. Az új létesítményt az importhelyettesítő politika klasszikus példájának minősítette, mert a létesítmény importigénye minimális volt, s helyi alapanyagra támaszkodva működik majd.

A kelet-afrikai ország a korábbi években számos olyan programot hagyott jóvá, amelyről azt hitte, hogy importhelyettesítő célokat szolgál, de később bebizonyosodott, hogy a számítások téveseknek bizonyultak. Ezek közül a programok közül néhány nagyobb terhet ró az országra, mint amennyi hasznot ténylegesen hoz — mondta Kaunda. Hozzáfűzte, hogy egyes vállalatok termékeit az állam szubvencionálja, de még így sem tudnak versenyre kelni az importált termékekkel. Kaunda végezetül hangsúlyozta, hogy országa a jövőben sem zárkózik el a külföldi tőke elől, de új gazdaságpolitikai törekvéseinek elsőbbséget kíván biztosítani. *(Reuter)*

Japán Egyiptomra tekint

Japán szorosabbra kívánja fűzni Egyiptommal fennálló gazdasági kapcsolatait — jelentette ki a Kairóban tartózkodó 23 tagú japán gazdasági delegáció vezetője. *Kobajasi*, a Nippon Electric elnöke újságírók előtt hangsúlyozta, hogy nagy benyomást tett rá *Szadat* elnökkel folytatott megbeszélése, amelynek során megismerkedhetett Egyiptom „új, liberális, nyitott ajtók politikájának" koncepciójával. Ez a politika ösztönözni fogja Japán beruházási tevékenységét Egyiptomban — közölte. Emlékeztetett arra, hogy a tokiói kormány a közelmúltban 140 millió dolláros hitelajánlatot tett a Szuezi-csatorna felújítására. Amikor Egyiptom elhatározza a munkálatok megkezdését, sor kerülhet a végleges egyezmény aláírására is. *(Reuter, AP—DJ)*

Etiópia: reformok és mozdulatlanság

Kétezer év óta semmi sem változott — tartották általában Etiópiáról. Februárban aztán zavargások törtek ki, sztrájkok és katonai megmozdulások követték egymást, megbukott a kormány, és az ellenzék a négus addig abszolút hatalmát is kikezdte. Április elején Hailé Szelasszié bejelentette a régóta várt földreformot.

Etiópia az ENSZ által nyilvántartott 25 legszegényebb ország közé tartozik, mert az ipar részesedése a bruttó nemzeti termékből 10 százalék alatt marad és a 15 év feletti lakosság több, mint 80 százaléka írástudatlan. A statisztikák igen pontatlanok, s gyakran ellentmondók. Egyes szakértők szerint az ipari termelés aránya a GNP-ben csupán 5 százalék, mások 12,5 százalékos értéket tartanak reálisnak. Az összlakosság 85 százaléka a mezőgazdaságból él, a nem agrár magánszektor pusztán 100 ezer főt foglalkoztat. A gazdaság termelésének azonban körülbelül fele nem áru, hisz a mezőgazdaságban jórészt még ma is csak saját szükségletre termelnek. A világgazdaságban Etiópia kávéjáról híres, ez adja az ország exportjának 55—60 százalékát. Az ország nemzetközi fizetési pozíciója tehát a kávékonjunktúrától függ, 1971-ben például a kávé világpiaci árának esése kritikus helyzetbe sodorta Etiópiát.

Ilyen körülmények között a fejlesztési lehetőségek is meglehetősen behatároltak. A múltban Etiópia vigyázott arra, hogy importja ne lépje túl jelentősen kivitelének, valamint az idegenforgalmi bevételeknek és a tőkebeáramlásnak az összegét. Addis-Abeba tartózkodott attól is, hogy nagy összegű kölcsönöket vegyen fel.

Bár Etiópia politikai klímája afrikai viszonyok között a legutóbbi időkig stabilnak volt tekinthető, a külföldi magántőke mégsem mutatott nagy érdeklődést közvetlen beruházások iránt. Ennek oka a szakképzett munkaerő hiánya, valamint a kezdetleges infrastruktúra.

A társadalmi-gazdasági problémák közül ma nyilvánvalóan a földkérdés a legsúlyosabb. A földbirtokosok és a papság tulajdonában a megművelt terület 70 százaléka van, a parasztság 90 százaléka viszont bérlő. Úgy tűnik, a császár maga is felismerte a helyzet tarthatatlanságát, tavaly az ő kezdeményezésére törvényjavaslat került a parlament elé, amely a termés kétharmadát juttatta volna a bérlőknek a jelenlegi fél vagy negyedrész helyett. A javaslat a parlamentben a földbirtokosok ellenállásán megbukott. A földkérdés azonban a gazdasági fejlődés egyik akadálya is. A jelenlegi viszonyok között a bérlő a termés növelésében alig érdekelt, a hatalmas profitot nyerő földbirtokosok viszont a termelés modernizálása iránt nem érdeklődnek. Etiópiában még el kell terjeszteni a trágyázást és az állategészségügyi ellenőrzést is. A kezdetleges mezőgazdasági termelés szükségszerű eredménye volt, hogy a tavalyi aszály után az ország egyes részein éhínség lépett fel.

Számokban az ország tényleges gazdasági helyzete aligha fejeződik ki. Az 1972-vel végződő évtizedben a nem mezőgazdasági szektorok magas, évi 8,5 százalékos növekedési ütemet mutattak fel, a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején a GNP 4—5 százalékos ütemben emelkedett. Az ország gazdasági sruktúrája azonban nem változott meg lényegesen. Iparosításra ugyan voltak törekvések — többségükben külföldi segítséggel — a meglevő ipar azonban nagyrészt kisüzemi jellegű, termelésének 70—75 százaléka az élelmiszer- és a textilipar területére esik. Van még ezenkívül néhány kisebb mosószergyár, műanyaggyár, egy kohómű és néhány cementmű. Olasz segítséggel traktor- és mezőgépgyár épül. Az állami szektor szűk, a cementgyárakra, néhány vegyi üzemre és textilgyárra terjed mindössze ki.

Az ország nyersanyagkincsekben feltehetően gazdag, bár az ásványkincseket alaposan még nem mérték fel. Jelentések vannak arany-, réz-, platina-, kőszén-, vas-, kálisó-, márga-, horgany- és ólomkészletekről. Az etióp fejlesztési tervek igyekeznek építeni az ásványkincsekre, az évtized második felében például jelentősebb kálisóexportot terveznek.

Etiópia harmadik ötéves terve évi 6 százalékos növekedést irányzott elő. A Szuezi-csatorna lezárása és a kávéárak ingadozása miatt 1973 helyett csak 1974 közepén fejeződik be. Az etióp statisztika hiányossága miatt a tervről kimerítő értékelés nem adható. A tényleges növekedés minden bizonnyal némiképp elmaradt a tervezettől, és a beruházási előirányzatot már a terv második évében sem sikerült teljesíteni. A negyedik ötéves terv szociális fejezete a jövedelmek igazságosabb elosztását ígéri, és a növekedési modell valóban igyekszik a gazdaság minden ágazatát átfogni. A mezőgazdaságban a terv — mely a februári eseményeket jóval megelőzően készült — szövetkezesítést tart kívánatosnak, melyeket az állam és a bankok hitelekkel támogatnának. Az iparosításban Etiópia a külföldi tőkére is számít, míg a gazdasági fejlődés alapvető feltételeit az állam hivatott megteremteni. Így központi forrásokból finanszírozzák az oktatásügyi, egészségügyi beruházásokat, a vízvezeték- és útépítést. (Az úthálózat fejlesztésének a Világbank is nyújt kölcsönt.) Ugyancsak állami feladat a vasútépítés és az energiaellátás is. A terv a GNP évi 6—6,5 százalékos emelkedésével számol, a mezőgazdaságban 3,3 százalékos átlagos termelésnövekedést tart kívánatosnak. (Az elmúlt években a mezőgazdaság évente csak 2 százalékkal nőtt.) Az állami és magánberuházások öt év alatt összesen 5,3 milliárd etióp dollárra rúgnának, ebből 1,3 milliárdot nem fedeznek a belföldi megtakarítások. Az ország külföldi adósságállománya pedig a jelenlegi 0,6 milliárd etióp dollárról 1,4 milliárdra emelkedne. A szakértők szerint a tervelőirányzatok elsősorban finanszírozási oldalról támadhatók, az is kétséges azonban, hogy a tervezett infrastrukturális beruházások elegendőek-e ahhoz, hogy az ország vonzóvá váljék a külföldi tőke számára.

Az események mindenesetre olyan perspektívát nyitnak, hogy a jövőben lehetséges a gazdasági fejlesztés és a társadalmi reformok párhuzamos végrehajtása. Hailé Szelasszié ezt a fejleményt valószínűleg maga is üdvözli. Vannak jelek rá, hogy Etiópia hamarosan át fog alakulni abszolút monarchiából alkotmányos monarchiává. Átmeneti időszakról van tehát most szó, amelynek vége azonban még nem látható.

G. Gy.—L. P.

OECD-jelentés a svájci gazdaságról

Olajimport és bankjutalék

Svájcnak — a többi OECD-tagállamtól eltérően — nem kell tartania attól, hogy a borsos olajimport megrendíti fizetési mérlegének egyensúlyát, exportja ugyanis egyenletesen növekszik, állítja az OECD most közzétett jelentése. A svájci importszámla azonban így is tetemes lesz, a múlt évit 750 millió dollárral haladhatja meg. Ez az összeg duplája a folyó tételek tavaly kimutatott fölöslegének. A folyó tételek mérlege idén csupán jelentéktelen hiánnyal fog zárulni, mivel a hazai kereslet mérséklődésével az importszükséglet is visszaesik. Ugyanakkor — az OECD-térségben várható általános gazdasági lanyhulás ellenére — Svájc exportteljesítményének javulására számíthat.

Svájcnak a nemzetközi tőkeügyletekből származó hagyományos bevételei, a tőkemozgások legutóbbi bekövetkezett nagyarányú megélénkülése következtében jelentősen gyarapodhatnak — hangoztatja a párizsi szervezet felmérése. Az olajjövedelmek számottevő részét előreláthatólag svájci bankokban helyezik el, noha várható, hogy a tőke legnagyobb része tovább vándorol. Ezzel kapcsolatban az OECD felhívja a svájci hatóságok figyelmét: gondoskodjanak a külföldi tőkék visszajuttatását célzó intézkedések fenntartásáról, sőt kiterjesztéséről, hogy ezzel elkerülhessék a frank árfolyamára nehezedő nyomás fokozódását. Ezek a lépések egyúttal megkönnyítenék más OECD-országok finanszírozási problémáinak megoldását.

Szinte biztosra vehető, hogy az áremelkedés folytatódik. Más nyugateurópai országokkal szemben rendkívül feszített marad a munkaerőpiac, és a bérek jelentős emelését harcolhatják ki a dolgozók. Az infláció és a kedvezőtlen külgazdasági környezet miatt (a külkereskedelmen kívül a turizmus is érzékenyen reagál más országok gazdasági tendenciáira), a termelés és a kereslet egyaránt sokkal lassabban fog növekedni idén, mint tavaly. A jelentés végül figyelmeztet arra, hogy a svájci gazdasági vezetésnek intézkedéseket kell hoznia a kereslet élénkítésére, ha az olajválság hatása, az OECD-térség gazdasági tevékenységének lassulása komolyabb lesz, mint ahogy 1974. elején jósolták. *(Reuter, AP—DJ)*

HUNGAROPLAST'74

VI. Nemzetközi Műanyagipari Szakkiállítás

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁRKÖZPONT „A" CSARNOKÁBAN

(Budapest X., Albertirsai út, bejárat a II. kapun)

április 19—24-ig

Nyitva:
április 19-én 12-től 17 óráig, majd április 20-a és 24-e között 10-től 17 óráig.

16 ország 150 kiállítója mutatja be a műanyag korszerű alkalmazásának lehetőségeit; az alapanyagokat, a gyártó gépeket, tehát mindazt, amit az építő-, a bútor-, a textil- és az élelmiszeripar, a közlekedés és a mezőgazdaság szakembereit érdekli.

Rendezi: a
HUNGEXPO
Magyar Külkereskedelmi Vásár- és Propaganda Iroda

BÉRDARÁLÁSRA KAPACITÁST KERESÜNK

A megdarálandó anyag:
660 mm széles, 1,2 mm vastag polisztirol rácshulladék.

Az ajánlatokat az alábbi címre kérjük:

TEJIPARI SZÁLLÍTÁSI, SZOLGÁLTATÓ ÉS KÉSZLETEZŐ VÁLLALAT MŰANYAGFELDOLGOZÓ ÜZEME
Budapest X., Szállás u. 18.
Telefon: 484-326

VILÁGGAZDASÁG

1974. NOVEMBER 14., CSÜTÖRTÖK — VI. ÉVFOLYAM, 217. (1467.) SZÁM

NAPRÓL NAPRA

- AZ ARABOK ÚJRA AZ OLAJFEGYVERHEZ NYÚLNAK, ha nem sikerül megoldást találni a palesztin problémára — szól Fejszál király üzenete. Simon amerikai pénzügyminiszter éles hangú nyilatkozatban kelt ki az olajtermelők ellen, elviselhetetlennek nevezve az OPEC tagországok fokozódó jövedelméből adódó aránytalanságokat. Az olajárakat az OPEC a jelenlegi szinten kívánja tartani.
- ELADÓSODÁSI POLITIKÁT FOLYTAT KÍNA. A megváltozott stratégiának az az elképzelés az alapja, hogy az ország ipari bázisának gyors megerősítéséhez a kereskedelmi deficit a legésszerűbb eszköz. E politikában az olaj kulcsszerepet játszik, a hatalmas készletek fokozott exportra termelésével kívánják a tőkejavak importját tovább növelni.
- VÍZERŐMŰ ÉPÜL A DRÁVÁN MAGYAR—JUGOSZLÁV BERUHÁZÁSSAL. A közös vízlépcsőrendszer tervezésének és beruházásának előkészítéséről most döntöttek a két ország vízgazdálkodási bizottságának ülésén. Terv szerint két erőmű épül majd, összesen 250—280 megawatt kapacitással. A költségek megosztásáról még tárgyalnak, a létesítmény üzembe helyezését pedig a következő évtized elejére tervezik.
- KIEMELKEDŐ EREDMÉNYEKET ÉRT EL AZ NDK ÁLLATTENYÉSZTÉSE. Az idei terv 2 millió tonna vágóállat és 7 millió tonna tej. Egyre inkább előtérbe kerül az iparszerű állattenyésztés. A mezőgazdasági szakértők már 3—4 ezer állat befogadására alkalmas szuperistállókról beszélnek.

Az EFTA helye a kelet—nyugati párbeszédben

Három miniszter válaszol munkatársunknak

A Dipolinak, Helsinki nagyvonalúan modern kongresszusi palotájának előcsarnokában nagy hirdetőtábla: félóránként-óránként kijön valaki és rátűzi a Reuter legújabb híreit. Az ülésről kijövő miniszterek és küldöttek, akik az EFTA október 31-i és november 1-i értekezletén vettek részt, felfelpillantottak a táblára. Hiába, felgyorsult az események folyása, a szüntelen változó világból jövő hírek elől még egy-két napra sem lehet elzárkózni. A táblának nagy részét azokban a napokban Schmidt nyugatnémet kancellár moszkvai tárgyalásainak híranyaga töltötte ki. Az olvasók ezeknél hosszabban is elidőztek. Az EFTA országait annál is inkább érdeklik e hírek, mert a Hetek kimondva-kimondatlan helyüket keresik a kelet—nyugati párbeszédben. Az USA kelet-európai kereskedelmi kapcsolatainak kiépülése előtt hullanak az akadályok, előbb-utóbb alighanem rendeződik a szocialista országok és a Közös Piac viszonya is. A szocialista országokkal fenntartott gazdasági kapcsolatok rendezésének-fejlesztésének igénye olyan klímában született, amelyet a svájci delegáció nyilatkozata így jellemzett: „a nyár óta megnövekedtek a világgazdaság egyensúlyzavarai".

A változás jele: talán még soha sem kísérte akkora érdeklődés az EFTA miniszteri értekezletére érkező portugál miniszter megnyilatkozásait. *Vilarnak* külön sajtótájékoztatón kellett beszámolnia a portugál helyzet alakulásáról a kíváncsi újságíróknak. A VILÁGGAZDASÁG tudósítójának abban a szerencsében lehetett része, hogy a szigorú őrök beengedték egy nem mindennapi kávézóba: miniszterek és nagykövetek olykor nagyobb számban itták itt a kávét és ették a skandináv szendvicset, mint közönséges halandók. Így az a valóban ritka alkalom kínálkozott, hogy három minisztertől is első kézből kapjak választ kérdéseimre.

Helsinki nem diszkriminál

Mint szocialista országból jövő újságírót, érthető módon az érdekelt leginkább, hogyan ítélik meg a miniszterek a kelet—nyugati kapcsolatok fejlődését. Finnország a miniszteri találkozó házigazdája volt, Helsinki egyike a szocialista országokkal legélénkebben kereskedő EFTA-államoknak. E két ok, azt hiszem elég arra, hogy *Laine* finn külkereskedelmi minisztert kérdezzem először.

Hogyan jellemezné Finnország és a szocialista államok gazdasági kapcsolatait?

— Elvi megállapítással kezdeném — mondja Laine. Finnország nem akar megkülönböztetni egyetlen államot sem, legyen az nyugati vagy keleti. Ebben a szellemben kötöttünk kétoldalú megállapodásokat egyes szocialista államokkal, köztük Magyarországgal.

Mennyiben ösztönözheti a magyar—finn forgalmat megállapodásunk a kereskedelmi akadályok lebontásáról?

— A magyar piacot adott esetben hatékony vámrendszer védi. Ezek a korlátok kölcsönösen le fognak hullani, most a kereskedőkön a sor, tárják fel az új lehetőségeket. A finn termékek a jövőben jobb versenyfeltételek mellett kerülnek Magyarországra, mint más EFTA-államok cikkei, amelyeket továbbra is vámok sújtanak. Ezt megmondtuk például az osztrák és a svéd kollégáknak. A miniszterek érdeklődnek a megállapodás gyakorlati tapasztalatai iránt. (Itt jegyzem meg: visszafelé jövet a repülőgépen magyar külkereskedőkkel találkoztam. „A finnek nagyon korrektek" — mondják. Sohasem akarják „rátukmálni" az árut a vevőre, ha drága, nyiltan megmondják, ugyanúgy, mint a cikk előnyeit és hátrányait. „Érdemes jobban odanézni a finn piacra" — vélekednek.)

Ortolit, a brüsszeli bizottság elnökét a KGST főtitkára hivatalosan meghívta Moszkvába. Véleménye szerint hasonló meghívás esetén Rabeus, az EFTA főtitkára elmenne-e Moszkvába?

— Úgy vélem, ennek nem lenne akadálya — mondja a miniszter, akit hivatali teendői elszólítanak. Így utolsó kérdésemet a konferencia záróakkordjaként tartott „nagy" sajtóértekezleten teszem fel Lainenak.

A miniszterek által elfogadott nyilatkozat hangoztatja az igényt, hogy bilaterálisan és multilaterálisan egyaránt fejleszteni kell a kapcsolatokat az EFTA és a szocialista országok között. Mit rejt e megfogalmazás?

— Több lehetőség merül fel. A kapcsolatok bilaterális fejlesztése például az az út, amelyet Finnország megkezdett, amikor megállapodott Magyarországgal, Csehszlovákiával és Bulgáriával a kereskedelmet gátló akadályok lebontásában. A fejlesztés multilaterális megközelítése például Finnország megállapodása a KGST-vel, de ide sorolhatnám Magyarország csatlakozási szándékát az EFTA égisze alatt létrejött gyógyszerellenőrzési megállapodáshoz is. A kapcsolatok elmélyítéséhez nagyban hozzájárulhatnak az európai biztonsági konferencia eredményei is — mondja Laine.

Osztrák miniszter a láttamozásról

Jövő januártól a mennyiségi korlátozások lényegében megszünnek a magyar—osztrák ipari kereskedelemben. Milyen új vonásokat adhat ez kereskedelmünknek — kérdezem Staribacher osztrák külkereskedelmi minisztert?

— Forgalmunk szépen fejlődött már eddig is és a mennyiségi korlátozások megszüntetése gyorsíthatja a növekedést. Itt, az EFTA-ban is nagy érdeklődést tapasztaltam Ausztria keleti kereskedelmének tanulságai iránt. A textiltermékek esetében sajnos nem valósulhat meg a teljes liberalizálás, a problémát a GATT keretében rendezik.

Magyar vélemény szerint a mennyiségi korlátozások leépítése után bevezetendő láttamozási rendszer a diszkrimináció újabb formája.

— Szó sincs erről. Önöknél, a külkereskedelmi minisztériumnak általában teljes áttekintése van a kereskedelmi forgalom alakulásáról. Mi is kíváncsiak vagyunk, hogyan alakul forgalmunk.

Lát-e lehetőséget az EFTA és Magyarország kapcsolatainak fejlesztésére?

— Az EFTA a Közös Piaccal ellentétben nem zárt csoportosulás, hanem nyilt társulás. Adott esetben konzultációk kezdődhetnek Magyarország és az EFTA egyes tagállamai között a kapcsolatok fejlesztéséről.

Az OECD a közelmúltban adta ki jelentését az osztrák gazdaság helyzetéről. Ausztria jobban áll, mint a legtöbb nyugati ország. Van-e ebben annak is szerepe, hogy Ausztria oly élénk kereskedelmi kapcsolatokat ápol a szocialista országokkal?

— Feltétlenül. A konjunkturális helyzetünk jó, sikerül az inflációt 10 százalék alatt tartani, a munkanélküliség még tűréshatáron belül van. Ebben nagy szerepet játszik Ausztria gyümölcsöző kereskedelmi kapcsolata a szocialista országokkal.

Mi a bécsi visszhangja a Közös Piac marhahús importtilalmi döntésének?

— A lépés nagyon érzékenyen érinti külkereskedelmünket. Szerencsére Olaszország már megszüntette a forgalmunkra ugyancsak rendkívül negatív hatást gyakorló importkorlátozást, reméljük, hogy a marhahús importtilalmáról sikerül majd megegyezni a Közös Piaccal.

Portugália új piacokat kutat Keleten

Nagy érdeklődés kísérte *Vilar* portugál gazdasági miniszter megnyilatkozásait. Az általános gazdasági kérdésekről a miniszter külön sajtóértekezleten számolt be. Elsősorban az iránt érdeklődtem, hogyan szándékozik fejleszteni Portugália kereskedelmét a szocialista országokkal, annál is inkább, mert a „keleti kereskedelem" Portugália forgalmának még 1 százalékát sem éri el.

— Az ideiglenes kormány a lehető legtöbb országgal gyümölcsöző kereskedelmi kapcsolatok kiépítésére törekszik, köztük a szocialista államokkal is. A kapcsolatfelvétel már az elmúlt hónapokban megtörtént, több delegáció is járt a KGST-országokban. Ez mutatja: szándékunk az eddiginél jóval intenzívebb kereskedelem beindítása.

Konkrétan, a portugál cégek mit szeretnének eladni a szocialista országokban és mit kívánnak vásárolni?

— A portugál cégek eladásra kínálnak különféle mezőgazdasági termékeket (bort, sűrített paradicsomot, parafát), valamint könnyűipari cikkeket (textíliákat és cipőt). A vásárlási igények között elsősorban nyersanyagok és beruházási javak jönnek számításba. Minél több műszaki tapasztalatot is át szeretnénk venni a szocialista országoktól. Felfigyeltünk az ipari kooperáció jelentőségére is. Végül, de nem utolsósorban kedvező lehetőségeket kínál az idegenforgalom is, ez gyakorlatilag nulláról indul. Az idén valószínűleg már megkötjük az első kereskedelmi egyezményeket a szocialista országokkal. Hogy melyekkel, pontosan nem tudnám megmondani. Attól függ, milyen gyorsan haladnak előre a kereskedelmi tárgyalások — mondotta Vilar.

Az új helyzet hogyan módosítja Portugália és a Közös Piac kapcsolatait?

— Nincs szándékunk társulni a Közös Piaccal. Ennek ellenére a kapcsolatok javítására törekszünk: rendezni kívánjuk az Európai Gazdasági Közösségben dolgozó vendégmunkások helyzetét, valamint el akarjuk mélyíteni a pénzügyi és műszaki együttműködést a Közös Piaccal. Arról azonban nincsen szó, hogy megváltozzék Portugália státusa.

Boronkay Tamás

Zárt vita öt munkacsoportban

BÉCSI FÓRUM A KELET–NYUGATI EGYÜTTMŰKÖDÉS JEGYÉBEN

Szerdán zárt ajtók mögött folytatódott Bécsben a 15 ország részvételével kedden megnyílt kelet—nyugati konferencia. A tanácskozáson a gazdasági, a műszaki és tudományos élet 300 neves képviselője vesz részt, köztük *Gvisianyi*, a szovjet minisztertanács mellett működő Állami Tudományos-Műszaki Bizottság elnökhelyettese. *Kennedy* szenátor, *Pecchei*, a „Római Klub" elnöke és *Mommsen*, a Krupp Művek vezérigazgatója. A konferencián részt vevő magyar küldöttség élén *dr. Szita János*, a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Titkárságának vezetője áll.

A szerdai ülésen öt téma vitáját kezdték meg, mindegyikét egy-egy munkacsoportban. Az öt munkacsoport részére újszerű módon készítették el a referátumokat, minden témához egy szocialista és egy nyugati ország állított össze jelentést. A Szovjetunió és az USA a természeti kincsek és az energiaforrások helyzetéről, Ausztria és Lengyelország a gazdasági együttműködés általános kérdéseiről, az NSZK és Bulgária a tömegkommunikáció kérdéseiről, az USA és Románia a környezetvédelemről nyújtott be egy-egy tervezetet. Magyarország és Franciaország együttesen dolgozta ki a „Kelet—nyugati tudományos és technikai együttműködés bővítésének lehetőségei" címmel benyújtott munkaokmányt.

Egy-egy munkacsoportban 30 delegátus és 30 megfigyelő folytat eszmecserét, az utóbbiak elsősorban az üzleti világot és a nemzetközi szervezeteket képviselik. Kiszivárgott hírek szerint a tömegkommunikációról előterjesztett nyugatnémet munkaokmányt a szocialista országok delegátusai elfogadhatatlannak ítélték, és ezután az NSZK újabb rövidített tervezetet nyújtott be. Ettől a kisebb incidenstől eltekintve azonban — mint a konferenciához közel álló körök megállapítják —, hasznos eszmecserék folynak a munkacsoportokban. *Dr. Ritz Bock*, a Duna Európa Intézet elnöke, aki a konferencia elnökének feladatát látja el, közölte: a delegátusok menet közben fogják eldönteni, hogy szükségesnek ítélik-e meg egyes munkacsoportokban állandó titkárság felállítását, amely figyelemmel kísérné az együttműködést.

A bécsi fórum feladata — hangsúlyozzák a kommentátorok —, hogy az európai enyhülés jelenlegi légkörében, a kelet—nyugati együttműködés új szakaszában olyan ajánlásokat fogalmazzon meg, amelyek már hosszabb távon és szélesebb síkon hivatottak elősegíteni a szocialista és a tőkésországok közötti kapcsolatok továbbfejlesztését. A pénteken befejeződő konferencia határozatait ezért széles körben kívánják publikálni. *(MTI, AFP)*

Döntések és ígéretek Brüsszelben

A közös piaci tagállamok és a szocialista országok kétoldalú kereskedelmi egyezményei érvényben maradhatnak 1975. január 1-e után is — határozta el az EGK miniszteri tanácsa most folyó brüsszeli ülésén. A Kilencek közös kereskedelempolitikájának kialakításáig a tagországok tehetnek bizonyos módosításokat a kétoldalú kereskedelmi forgalomban, így változtathatnak a behozatali kontingenseken, felszabadíthatják egyes termékek forgalmát, de konzultálniuk kell az EGK többi tagállamával.

A külügyminiszterek megállapodtak abban, miként alkalmazzák 1975-ben az általános preferencia-rendszert. Ez a rendszer mindenekelőtt az EGK-n kívüli, de vele nem társult több mint 100 fejlődő ország termékeire vonatkozik.

Jövőre első ízben kerül a preferenciarendszer termékei közé a hongkongi plasztik- és gumicipő, az idei 22 ezer tonnáról 30 ezerre emelik az indiai Virginia dohány beviteli kontingensét és 51-ről 16-ra csökkentették az úgynevezett érzékeny importcikkek számát.

Az EGK és 45 afrikai, karibi és csendes-óceáni ország társulásának kérdése is szerepelt a brüsszeli tanácskozás napirendjén. A tárgyalások e kérdésről júliusban megfeneklettek, a holtpontról most két ígérettel próbálják kimozdítani a külügyminiszterek. Az egyik ígéret, hogy legalább évente 1,4 millió tonna cukrot vesznek át a 45 országtól, a másik szerint pedig tisztázzák azt a mechanizmust, amely révén az EGK hozzájárulhat a fejlődő országok exportbevételeinek stabilizálásához. A társulni kívánó országok azt kérték, hogy 6-ról 20-ra emeljék azoknak a termékeknek a számát, amelyek exportbevételeit a következő öt évben stabilizálnák. A miniszteri tanács 11-re emelte a listán szereplő cikkek számát, de Anglia és Dánia néhány termék esetében fenntartással élt.

A miniszterek abban is megállapodtak, hogy a következő öt évben 3,2 milliárd dollárt fordítanak a 45 ország gazdasági támogatására, ennek 10 százaléka kifejezetten az árstabilizálást szolgálja majd.

A cukorimporttal kapcsolatos döntés különösen Anglia számára fontos, *Callaghan* külügyminiszter kifejezetten garanciát kért arra, hogy az 1,4 millió tonna cukor zömét angliai cukorfinomítókba szállítják feldolgozásra. A cukor áráról a jövő hétfőn összeülő agrárminiszterek döntenek majd.

A Kilencek elhatározták, hogy bővítik az EGK és Portugália gazdasági kapcsolatait. Lisszabon az érvényben levő szabadkereskedelmi megállapodáson túlmenően kedvezményeket kért, a többi között segélyt az Európai Beruházási Banktól.

Foglalkoztak a miniszterek a Közös Piac és Irán kapcsolatával is, amit az iráni olaj importjának fontossága miatt Brüsszel fejleszteni akar. Nem hoztak döntést Anglia költségvetési hozzájárulásának kérdéséről, azt a tanács decemberi ülésére utalták. *(Reuter, MTI, AP—DJ)*

„Recesszió" az USA-ban

A Fehér Ház végre elismerte, hogy az amerikai gazdaság a „recesszió felé tart", véget vetve ezzel annak a több hónapja tartó szófacsarásnak, amelylyel a *Ford*-kormány mindenáron ki akart térni e kifejezés használata elől. Alig egy hete még *Nessen*, az elnöki sajtótitkár azzal érvelt, hogy az elnök és gazdasági tanácsadói szerint a helyzetre „egyszerűen nem illik a recesszió klasszikus meghatározása". Vezető gazdasági tanácsadói azonban meggyőzték Fordot arról — mondta keddi sajtóértekezletén a fehér házi szóvivő —, hogy a jelenlegi gazdasági irányzatot már a „recesszió" jellemzi. A recesszió bevallására sarkallhatta még az elnököt hogy pártja, ha megtépázva is, de túl van a félidős kongresszusi választásokon, ezenkívül nyilvánvalóan fel akarta készíteni az országot a pénteken nyilvánosságra kerülő októberi gazdasági statisztikákra is. Az előzetes értesülések szerint az ipari termelés októberben tovább süllyedt, a munkanélküliség pedig szeptemberben meghaladta a 6 százalékot. November még októbernél is rosszabbnak ígérkezik, főleg ha a bányászok és a bányatudajdonosok nem jutnak sürgősen megállapodásra.

A sztrájk leghamarabb a szén elszállítását végző vasútvállalatokat sújtotta, amelyek azonnal az elbocsátás eszközéhez nyúltak. Több nagyolvasztóját leállította a legnagyobb amerikai acélgyártó, a *US Steel*, amely hírek szerint csak 10—20 napra elegendő szénkészlettel rendelkezik. A szénnel működő erőműveknek 2—3 hónapra elegendő készletük van. A három nagy detroiti autógyárat sem fenyegeti szénhiány, annál inkább egyes alkatrészellátóikat, s ez végső soron újabb autóipari munkások elbocsátásához vezethet. *Dent* kereskedelemügyi miniszter bejelentette, hogy az egyébként nem túl jelentős szénexportot „figyelemmel kísérik".

A *Wall Street Journal* szavakban mindkét oldalt támadva, de valójában a bányászokra hárítva a felelősséget, azt írja, hogy „a felek, úgy látszik, nincsenek tudatában gazdasági felelősségüknek, annak, hogy a szabad kollektív alkudozás lehetősége veszélyben forog a jelenlegi gazdasági helyzetben".

Arnold Miller, a bányászszakszervezet elnöke sajtóértekezleten kijelentette: „Nem tagadom, hogy az elhúzódó sztrájk nehézségeket okoz, de akármilyen nagy nyomást gyakorolnak ránk, a szénbányászokat nem vehetik rá, hogy holnap elfogadják azt, amely ma sem kielégítő." *(Reuter, AP—DJ)*

Amerikai szenátor megbeszélése Moszkvában

A Szovjetunió megcsillantotta az amerikai vállalatok előtt azt a lehetőséget, hogy igen előnyös olajüzleteket köthetnének, ha a kongresszus biztosítaná a legnagyobb kedvezmény elvét a Szovjetuniónak.

Sasin szovjet olajügyi miniszter *Mondale* demokrata párti szenátorral folytatott megbeszélésén elmondta, hogy már tárgyalásokat folytattak az *Union Californiával* és a *Standard Oil of Indianával* olajkitermelő és -finomító berendezések vásárlásáról. „Ha országunkra is kiterjesztenék a legnagyobb kedvezmény elvét — mondta a miniszter —, a kereskedelem lehetőségei jelentősen megnövekednének. *(Reuter)*

Péntektől működik a nemzetközi energiahivatal

FEJSZÁL AZ OLAJEMBARGÓ FELÉLESZTÉSÉRŐL

Fejszál, Szaúd-Arábia királya figyelmeztette *Ford* elnököt, hogy az arabok kénytelenek lesznek még egyszer az olajfegyverhez nyúlni, ha nem sikerül kielégítő megoldást találni a palesztin problémára — jelentette szerdán a félhivatalos kairói *Al Ahram.* Fejszál üzenetét aznap hozta nyilvánosságra, amikor *Arafat*nak, a palesztin felszabadítási szervezet vezetőjének a felszólalása volt kitűzve az ENSZ-közgyűlés vitáján. A szaúdi uralkodó — a lap értesülései szerint — figyelmeztette az amerikai elnököt, az Izraelnek nyújtott korlátlan amerikai segítség miatt bekövetkezett súlyos helyzetre.

Közben az amerikai szövetségi energiahivatal jelentést tett közzé, eszerint bizonyos körülmények között az újabb arab olajembargó évi 20—40 milliárd dollárjába kerülne az Egyesült Államoknak. *Simon* pénzügyminiszter legutóbb nyilatkozatában óvakodott, hogy jóslásokba bocsátkozzon az olajárak közeli visszaesését illetően, ugyanakkor kijelentette: az USA, amely idén 25 milliárd dollárt fizet az olaj importjára, nem hajlandó megadni magát egy „zsarolókból álló csoportnak". Az OPEC-tagországok olajjövedelme 1980-ban már eléri az 500 milliárd dollárt. Ilyen nagyságrendű aránytalanság nem folytatódhat, gazdaságilag és politikailag elviselhetetlen — mondotta szokatlanul éles hangú nyilatkozatában Simon.

Az amerikai pénzügyminiszter közvetett választ kapott Oslóban *Khene*től, az OPEC főtitkárától. A jelenlegi olajárakat — mondotta a főtitkár — három meggondolásból fogják a jelenlegi szinten tartani az olajtermelők: biztosítani akarják megfelelő vásárlóerejüket, ösztönözni kívánják más energiaforrások kifejlesztését, és a lehető legtovább szeretnének gondoskodni a fogyasztó országok olajellátásáról. Az 1973. évi világfelhasználást figyelembe véve csupán 40 évre elegendőek az OPEC-tagállamok tartalékai, amelyek a világtartalékok 64 százalékát teszik ki. Figyelmeztette az ipari országokat, ne hozzanak létre új csoportosulásokat, amelyek leple alatt saját feltételeiket diktálhatják, anélkül, hogy tekintetbe vegyék az egyéb nemzetközi problémákat, különösen a harmadik világ gondjait. Konfrontáció esetén az OPEC-országok napi 6—8 milliárd barrelre korlátozzák olajtermelésüket, és könnyebben alkalmazkodnak az új helyzethez, mint az iparosodott országok. Khene — mondják nyugati hírügynökségek — egyértelműen a születőben levő új nemzetközi energiahivatalra utalt.

A nemzetközi energiahivatal — amely a *Kissinger* kezdeményezte 12 tagú energiakoordinációs csoportból születik — hivatalosan pénteken kezdi meg működését, az OECD keretein belül. Igazgatói tanácsa hétfőn ül össze először, megválasztani elnökét és főtitkárát. Az eredeti résztvevők száma eggyel megcsappant. Norvégia olajkincsére való tekintettel csak társulási kapcsolatra hajlandó. Ugyanakkor az USA, Kanada, Japán és — Franciaország kivételével — a közös piaci országok mellé csatlakozik Svédország, Svájc, Ausztria, Spanyolország és Törökország. Az új energiaszervezet programja értelmében mihelyt az egyik tagállam olajellátása több mint 7 százalékkal csökken, életbe lép az olajelosztási terv; más tagállamok készleteikből, vagy ha kell, a fogyasztásuk korlátozásával felszabaduló mennyiségből segítik ki a bajbajutottat. Ausztria, Svédország és Svájc csak akkor lép be az új szervezetbe, ha biztosítékokat kapnak: a program nem fogja sérteni semlegességüket. *(Reuter, APA, DPA).*

Amerikai cégek irodái

Irodát nyit Bécsben az amerikai *General Electric.* A terv szerint innen műszaki és gazdasági információkkal látják el a szocialista országok piacait. Az iroda januárban vagy februárban kezdi meg működését. Azt a kérdést egyelőre nyitva hagyták, hogy a bécsi iroda szovjet ügyekkel is foglalkozik-e majd, vagy csak a többi KGST-ország és Jugoszlávia viszonylatában lesz illetékessége. (A General Electricnek ugyanis van már irodája Moszkvában.)

Moszkvában a *Du Pont Co.* nyit irodát. A Szovjetunióban megadták az engedélyt az amerikai cégnek, hogy képviseletet állítson fel a szovjet fővárosban. A cég szóvivője szerint a képviselet feladata az, hogy a cég szovjetunióbeli eladásait koncentrálja, de lehetséges, hogy szovjet javak vásárlásában is közreműködik majd. A Du Pont már eladott bizonyos mennyiségű textilszálat, mezőgazdasági vegyicikket és hasonló termékeket a Szovjetuniónak, de ezek az eladások csak igen kis részét teszik ki exportjának. Jelenleg annak a lehetőségéről tárgyalnak, hogy technológiákat és licenceket is adjanak el, illetve vásároljanak. Az iroda megnyitásának időpontját még nem tűzték ki. *(APA, AP—DJ)*

Japán etiléngyár Lengyelországban — amerikai kölcsönnel

A *Mitsui* cég 5,5 millió dollár értékben ipari berendezéseket vásárol az Egyesült Államoktól egy, a japán cég által Lengyelországban felépítendő vegyipari gyár részére — közölte az Eximbank.

A japán cég 40,7 millió dolláros megállapodást kötött Lengyelországgal etiléngyár építésére. Az ehhez szükséges berendezések egy részét, turbinákat, kondenzátorokat és hőcserélőket a japánok az Egyesült Államoktól vásárolják, mert innen hamarabb várhatóak a szállítások, mint a japán gyártóktól.

A lengyel vegyigyár a Szovjetuniótól fog olajat és egyéb nyersanyagokat kapni az etiléngyártásához, melyből szintetikus szálakat és egyéb végtermékeket állítanak elő.

Az Eximbank 2,5 millió dollár kölcsönt nyújt a Mitsui cégnek, az amerikai berendezések vásárlására. Ugyanilyen összegű hitelt kapnak a japánok a Bankers Trust Company of New Yorktól. A kölcsönt 7 százalékos kamatra kapják, s a visszafizetésről a japán ipari bank kezeskedik. *(AP—DJ)*

Hollandia is rátér a gazdaság élénkítésére

A holland gazdaság a legszilárdabbak egyike Európában — állapítja meg az amerikai kereskedelmi minisztérium *Commerce Today* című folyóirata.

Az infláció 9,9 százalékos, s a munkanélküliség 3,8 százalékos adatai nyugtalanítóak ugyan, de Hollandia problémái korántsem olyan súlyosak, mint más iparosodott országoké. Az export élénk és a holland forint továbbra is erős.

A kormány 1975-re olyan intézkedéseket tervez, melyekkel ösztönzést ad a belső gazdaságnak. Ezért a következő évben emelik a holland költségvetést. A kormány igyekszik fenntartni a fogyasztási szintet és minden erővel támogatni a beruházásokat.

Külön figyelmet szentelnek a lap szerint az ipar „sebezhető" ágainak, hogy megakadályozzák a munkanélküliség további emelkedését. Bíznak abban, hogy Hollandia legnagyobb kereskedelmi partnere, az NSZK hasonló lépéseket tesz majd a gazdaság élénkítése érdekében.

Az amerikai adatok szerint a külföldi és hazai kereslet növekedése következtében a termelés várhatóan 4 százalékkal fog nőni 1975-ben; a bruttó nemzeti termék reálértékének 3,5—4 százalékos növekedésére számítanak.

A holland kormány két héten belül hozza nyilvánosságra az 1975-re vonatkozó intézkedéseit, addig felfüggesztették a munkáltatókat és a dolgozókat tömörítő szervezettel folytatott tárgyalásokat. *(Reuter)*

Kanada és az energiaválság

A fejlett tőkésállamok közül az NSZK-n kívül Kanada gazdasági fejlődése mondható a leginkább problémamentesnek. Tovább folytatódik a fellendülés, viszonylag alacsony az inflációs ráta, kedvezőek a külkereskedelem cserearányai. A nagy mennyiségű nyers- és fűtőanyag önmagában hosszú ideig biztosíthatja a gazdasági növekedést. Kanada gazdaságának nagymértékű összefonódása az Egyesült Államokéval és az infrastrukturális gondok azonban a későbbiekben akadályává válhatnak a tőkésországok között manapság szokatlan gazdasági fellendülésnek.

A hatalmas nyersanyagkincsekkel — kőolaj, földgáz, vasérc, fa, színesfémek — rendelkező észak-amerikai ország gazdasági fellendülése, amely négy évvel ezelőtt lépett új szakaszba, tovább tart. Míg az Egyesült Államok és Nyugat-Európa országainak többsége igen alacsony, vagy pedig zéró növekedésről adhat számot, a GNP Kanadában tavaly 7, idén pedig várhatóan 4—5 százalékkal növekszik. Az infláció üteme 7 százalék körül mozog. Az előrejelzések szerint idén Kanada éri el a legmagasabb gazdasági növekedést a fejlett tőkés ipari országok között. Mindehhez beruházási konjunktúra, valamint nagy fogyasztói és kormánykereslet, illetve vásárlások párosulnak. Több éves deficit után ismét aktív a külkereskedelmi mérleg egyenlege, különösen az USA-val szemben. A kis hazai fogyasztópiaccal rendelkező kanadai nemzetgazdaság erősen külkereskedelem-orientált, a GNP egyötöde innen származik. A kivitel 70 százaléka irányul a déli szomszédhoz, az Egyesült Államokba.

Mi az oka, hogy Kanada viszonylag válságmentes ország, míg a tőkés világ nagy része komoly gazdasági bajokkal küszködik? A jelenlegi kedvező helyzet kulcsa a nyersanyag és az energia. Annak ellenére, hogy az egy főre jutó GNP a legmagasabbak közé tartozik a világon, a kanadai gazdaság inkább a fejlődő országokéhoz hasonlít, hiszen nagy mértékben függ az úgynevezett elsődleges termékektől, azaz a kibányászott nyersanyagktól és az energiahordozóktól. Az anyagárak emelkedéséből Kanada igen sokat profitál, ugyanis exportjának nagyobb része nyersanyag és és mezőgazdasági termék; a bevitt gépek és berendezések árának emelkedése elmarad a kivitelre kerülő anyagokétól.

Az energiaválság és a magas energiaárak gyakorlatilag nem, illetve más módon érintik Kanadát, mint a többi fejlett tőkésországot. A hazai kőolaj- és földgáztermelés jóval meghaladja az igényeket és így ezek a fontos energiahordozók exportra is kerülnek, elsősorban az USA-ba. Ennek ellenére Kanada mégis jelentős olajimportőr. A nagy kőolajmezők az Ottawa-völgytől nyugatra terülnek el és egyelőre még nem sikerült megoldani a „fekete arany" eljuttatását a keleti vidékekre, ahol a jelentős ipari centrumok helyezkednek el. A keleti part ezért többségében a Venezuelából és az arab államokból behozott olajat használja fel, ami még mindig olcsóbb, mint a hazai energia odajuttatása. Hosszabb távon azonban az olajárak emelkedése miatt jelentős többletkiadást okozna a jelenlegi helyzet, Ezért a Trudeau-kormány úgy határozott, hogy haladéktalanul megépíti a nyugatról keletre vezető kőolajvezetéket, Ezek a munkálatok egyben valamelyest hozzájárulnak a magas — jelenleg 6 százalékos — munkanélküliség csökkentéséhez. Az USA-ban fellépett energiahiány is a kanadai olaj- és földgázkészletek gyorsított feltárására irányította a figyelmet. Alberta, Athabasca és a Mackenzie folyó deltája energiában igen gazdag terület, tehát a jövőben az energiagazdagság további fokozódására lehet majd számítani.

Mindent összevetve megállapítható, hogy a terms of trade alakulása Kanada számára nem kedvezőtlen. Az USA-val való nagyfokú gazdasági összefonódottság azonban egészségtelen, hiszen — többek között — nem küszöbölhető ki teljesen az amerikai gazdaságban mutatkozó problémák átgyűrűződése. Kanada — amelyet sokan már az USA „nyersanyagellátó gyarmatának" is neveznek — az utóbbi években igyekszik csökkenteni gazdasági függőségét az Egyesült Államoktól. Ennek a nagy problémának a megoldása azonban hosszú időt vesz igénybe. A külföldi tőke több mint 80 százaléka amerikai eredetű, és a déli szomszéd a feldolgozóipar 60, a bányászat 35, az olajipar 80—90 százalékát tartja ellenőrzése alatt. Az utóbbi években aktívra fordult Kanada szempontjából a két ország külkereskedelme, és ez nem kis gondot okoz az USA-nak. (Megjegyzendő, hogy a Kanadába irányuló amerikai kivitel 71 százaléka késztermék!) Az Egyesült Államok legmegbízhatóbb nyersanyagszállítója — kőolaj, földgáz, nikkel, réz, vas, cink — Kanada, és az USA igyekszik mindent elkövetni, hogy ez a szereposztás továbbra is fennmaradjon. Az összefonódás mértéke azonban ma már olyan, hogy a jelenlegi helyzeten nehéz lesz változtatni. Miközben a kormány korlátok közé akarja szorítani az amerikai érdekeltségek terjeszkedését, bebizonyosodott; az elmúlt évtizedek során olyan gazdasági helyzetbe hozta magát, hogy az amerikai tőke tartózkodása érzékeny veszteségeket teremthet számára. Miután Kanada számára jelenleg nincs más gazdasági alternatíva, érdekelt az amerikai ipari beruházások magas szintjének fenntartásában. Ennek ellenére történnek „elszakadási" kísérletek, illetve erőfeszítések a függőség csökkentésére. Trudeau a közelmúltban a francia államfőnek elmondta, hogy szeretné, ha Franciaország előmozdítaná Kanada és az EGK kapcsolatainak rendezését. Ottawa már régóta szeretne kereskedelmi egyezményt kötni a Közös Piaccal, de a próbálkozások eddig nem vezettek eredményre. Pedig a Közös Piac bizonyos ellensúlyt jelenthetne hosszú távon az USA-val szemben. Kanada fokozza aktivitását együttal a szocialista piacokon is és együtműködése a szocialista országokkal mind eredményesebben fejlődik.

Ami a külkereskedelem, elsősorban a kanadai export kilátásait illeti, a nyersanyagok és a mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari termékek értékesítése továbbra sem jelent majd gondot, az ipari termékek, elsősorban a gépek és a berendezések eladása az előrebecslések szerint valamelyest lassulni fog. A jelek szerint töretlen konjunktúrának néz elébe a gépek, műszerek, textíliák importja. Nem lehet számítani a közeljövőben a cserearányok romlására sem. A beruházási konjunktúra előreláthatólag folytatódik, és ennek nem elhanyagolható importkihatásai is lesznek. Tovább kívánják javítani a minőséget, hiszen a termelés és a szolgáltatások fele kerül kivitelre, és ennek versenyképesnek kell lennie.

Kanada még mindig a „nagy lehetőségek országa". Felfedezték ezt Nyugat-Európában is. A termelési költségek alacsonyabbak, mint kontinensünk nyugati felén, ezenkívül Kanada fontos bázisul szolgál az USA-ba irányuló nyugat-európai szállításokhoz. Ezért mind több a nyugat-európai befektetés. Az élen Nagy-Britannia áll mintegy 2,3 milliárd dolláros tőkebefektetéssel, az összes európai beruházás 61 százalékával.

A többi vezető tőkésországnál jóval kevesebb gazdasági gonddal küszködő Kanadának minden reménye megvan a jelenlegi fejlődés továbbfolytatására, különösen akkor, ha fokozatosan diverzifikálni tudja exportját és hathatósan továbbfejleszti a viszonylagos stabilitást biztosító nyersanyag- és energiaágazatot.

G. Gy—L. P.

A KUBAI BLOKÁDOT FENNTARTJÁK — REPEDEZIK AZ AÁSZ

Az Amerikai Államok Szervezetének temetése volt a quitói konferencia — állapította meg *Villar Borda,* a kolumbiai parlament elnöke. Az amerikai miniszterek értekezletéről Latin-Amerikaszerte hasonlóan pesszimista vélemények hangzottak el, miután ismertté vált, hogy nem sikerült megszavaztatni a Kuba körüli blokád feloldását.

A döntés után Ecuador, Honduras, Kolumbia és Venezuela bejelentette, rövidesen csatlakozik azokhoz a latin-amerikai országokhoz, amelyek az AÁSZ határozatától függetlenül már helyreállították diplomáciai kapcsolataikat a szocialista Kubával.

Az Egyesült Államok Kuba-politikájában washingtoni hivatalos vélemények szerint változás következett be, ezt bizonyította a quitói álláspont is, mert nem foglaltak állást a szankciók fenntartása mellett. A latin-amerikai megfigyelők viszont a tartózkodásban példaadást láttak az ingadozók számára.

Kubában hivatalos kommentárokat nem fűztek a quitói eseményekhez, havannai megfigyelők azonban úgy látják, hogy a sikertelen kezdeményezés megkönnyíti annak a kubai tervnek a megvalósítását, amely szerint az AÁSZ helyett egy tisztán latin-amerikai államszövetséget hívjanak életre.

Fidel Castro az AÁSZ-t már nemegyszer az Egyesült Államok gyarmatügyi minisztériumának nevezte, és most ismét kijelentette, a szervezethez annak jelenlegi formájában Kuba semmiképpen sem csatlakozna és különben sem Havanna kérte a blokád kérdésének napirendre tűzését.

A kedvezőtlen eredményű szavazás épphogy lezajlott, amikor a hírügynökségek jelentették, hogy Mexikó egy észak-amerikai vállalaton keresztül olajat ad el Kubának. Az olajeladásra olyan komplex üzlet keretében kerül sor, amelyben állítólag a Szovjetunió is részt vesz. Hogy milyen formában, arról a jelentés nem tud. Buenos Airesből érkező hírek szerint a *Peugeot* argentínai leányvállalata 8 millió dolláros szerződést kötött a kubai külkereskedelemmel 2510 darab gépjármű eladására. Ez az eladás is része a nagy jelentőségű argentin—kubai hitelmegállapodásnak. *(Reuter, AP—DJ, UPI, AFP, TASZSZ)*

Újjáéled a kubai idegenforgalom

Mint a quitói tanácskozás is igazolta, Kuba 16 éves kényszerű elzártsága után lassan áttöri a blokád falait. A nemzetközi elismerésre utalnak az idegenforgalom élénküléséről szóló híradások is.

A nem szocialista országok közül Kanadából érkezik a legtöbb turista. Az idei, novembertől áprilisig tartó téli szezonban — *jelenti a Reuter* —, körülbelül 12 000 kanadai tölti szabadságát a Karib-tenger partján. Egyre többen érkeznek a latin-amerikai országokból is: Mexikóból, Peruból, Venezuelából és Argentínából.

Idén először, két nyugat-európai utazási iroda, a nyugatnémet *Neckermann* és az angol *V. I. P. Travel* írt alá üdültetési megállapodást Kubával. Becslések szerint összesen körülbelül 50 ezer turista keresi fel Kubát ebben az évben a tőkésországokból.

A VG JELENTI

● A szovjet gépkocsiipar és az olasz Alfa Romeo együttműködéséről tárgyal Moszkvában az olasz cég küldöttsége. Az Alfa Romeo évente 150 ezer gépkocsit gyárt, új kiskocsija, az Alfa—D keltette fel a szovjet érdeklődést, de lehetőséget látnak a teherautók gyártásában való együttműködésre is.

● Tizenkét ázsiai és csendes-óceáni ország miniszterei találkoznak Manilában, hogy megvitassák a térség gazdasági problémáit, mindenekelőtt az élelmiszer- és nyersanyaghiányt, valamint a túlnépesedést.

● A japán ammóniumszulfát-ipari szövetség 350 ezer tonna karbamidot ad el a Kínai Népköztársaságnak, október és január közötti szállításra. A kínai fél most azt kéri, hogy a novemberben és decemberben esedékes szállításokat (150 ezer tonnát), pénzügyi problémái miatt csak később küldjék el.

● Indonézia és a szocialista országok kapcsolatának fejlesztése volt a témája az indonéz politika stabilizálására létrehozott tanács djakartai ülésének. Az ülésen Suharto államfő elnökölt, elsősorban a kereskedelemigazdasági kapcsolatok fejlesztéséről szólt, Malik külügyminiszter pedig a szocialista országokkal folytatandó együttműködés perspektíváiról számolt be, nemrég tett utazása alapján.

● Hogyan alakul 1980-ig a vegyipar nyersanyagszükséglete? — erre a kérdésre keres választ az EGB vegyipari bizottsága. Nyolc alapvetően fontos termék iránti igény feltérképezésére vállalkozik a bizottság szakértőinek egy éven belül elkészülő tanulmánya.

● Kreisky osztrák kancellár befejezte háromnapos washingtoni látogatását, amelynek során Ford amerikai elnökkel is találkozott. A megbeszéléseken elsősorban az európai biztonság kérdéséről, a közép-európai haderőcsökkentésről és a kelet—nyugati kapcsolatokról esett szó.

● Az év végéig államosítják a portugál vasutakat, amelyek részvényeinek 75 százaléka már most is az állam tulajdonában van. A közlekedésügyi minisztérium szóvivője szerint az államosítást a törvényes eljárás adta keretek között, a legrövidebb időn belül lebonyolítják.

● Román—francia tengerhajózási egyezményt írtak alá Bukarestben. Eszerint fejlesztik a tengerhajózási együttműködést, bővítik a tengeri áruszállításokat és jobban kihasználják a hajókat.

● Brazília és a Kínai Népköztársaság gazdasági vezetői Pekingben nyersanyagszállítási megállapodást írtak alá. A brazil delegációt a pekingi állami gabona-, olaj- és élelmiszerkülkereskedelmi vállalat hívta meg.

Gazdaságösztönző intézkedések Ausztráliában

Ausztrália kormánya leszállítja a jövedelmi és a vállalati adót, emeli a személygépkocsik beviteli vámját és kölcsönökkel támogatja a lakásépítést — jelentette be a parlamentben *Whitlam* miniszterelnök. Az intézkedések célja a 190 ezerhez közelítő munkanélküli sereg további növekedésének meggátlása és az infláció visszaszorítása a gazdasági tevékenység megélénkítése útján. Jövő év kezdetétől Canberra a jövedelmi adókat átlagosan 3 százalékkal, a vállalati adókat pedig 47,5 százalékról 45 százalékra csökkenti. A különösen Japánból nagy mennyiségben beáramló autóimport megnehezítését célozza az importvám 10 százalékos emelése. Ezt eltörlik, amint a külföldi autók jelenleg 40 százalékos piaci részesedése 20 százalékra megy vissza. *(Reuter)*

VÁLTOZÁSOK A KÍNAI KERESKEDELMI STRATÉGIÁBAN

Kína sokéves aktív mérleg után eladósodási politikával „kísérletezik". A múlt évig állandó exporttöbblettel rendelkezett, ám 1973-ban — a First National City Bank adatai szerint — kereskedelmi mérlegében 229 millió dolláros deficit keletkezett. Ebben az évben pedig — a bank becslése szerint — a deficit eléri a 735 millió dollárt.

„A többletből hiányba fordulás" drámai fordulata azt jelzi, hogy Kína alapvetően változtatott kereskedelmi stratégiáján. A korábbi években a kínaiak a kereskedelmi önállóságra helyezték az elsődleges hangsúlyt; 1973 előtt csak 1960-ban és 1970-ben volt passzív a kereskedelmi mérleg, mivel Kína akkor a kedvezőtlen időjárás következtében nagy mennyiségű mezőgazdasági termék bevitelére kényszerült.

A megváltozott stratégiának alapja a kínai vezetőknek az az elképzelése, hogy az ország ipari bázisának gyors megerősítéséhez a kereskedelmi deficit a legésszerűbb eszköz. Kína ugyanis gépek és más beruházási javak iránti szükségletét csak akkor tudja kielégíteni, ha többet importál, mint amennyit „sürgősen" exportálni képes.

Az olaj kulcsszerepet játszik Kína eladósodási politikájában. A kínai olajkészletek nagyok, az is lehet, hogy óriásiak — véli a bank elemzése. Az olaj kitermelése rendkívül gyors ütemben történik, gyorsabban, mint amennyi a tervezett hazai szükséglet kielégítéséhez kell. Az olajjal szeretnék a kínaiak külkereskedelmi tartozásaikat kiegyenlíteni, majd a tőkejavak importját tovább növelni.

Ebben az évben — a becslések szerint — a nyersolaj az összexport 7 százalékát teszi ki, szemben az 1970-es alig 1 százalékkal. Várhatóan 1977-re az olaj az export 13 százaléka lesz, a gépek és a fémek pedig még hosszú időre a kínai import legjelentősebb tételei maradnak.

Hivatalos kínai jelentésekből arra lehet következtetni, hog az olajtermelés évi 25 százalékkal növekedett az elmúlt három évben. A kibocsátás 1973-ban 1 millió barrel olaj volt naponta. A legtöbb olajat jelenleg északkeleten, a Tacsing mezőkön termelik ki, a növekvő kínai olajtermelés távlati központja a Pohaj öbölnél lesz. *(AP—DJ)*

VILÁGGAZDASÁG

1974. NOVEMBER 29., PÉNTEK — VI. ÉVFOLYAM, 228. (1478.) SZÁM

NAPRÓL NAPRA

- NAGYSZABÁSÚ ÁREMELÉST JAVASOL a brüsszeli bizottság a következő mezőgazdasági évre. Eszerint a mezőgazdasági termékek ára 9—10 százalékkal emelkedne, legnagyobb mértékben a cukoré és a cukorrépáé. A javaslatot a mezőgazdasági miniszterek december 9-i értekezletére terjesztik be. Az EGK termelő szervezete csalódást keltőnek nevezte a csomagtervet.
- TIRANA EGYRE JOBBAN BEKAPCSOLÓDIK A NEMZETKÖZI GAZDASÁGI ÉLET VÉRKERINGÉSÉBE. A jövő évtől átszervezik az albán külkereskedelmet, a vállalatok export- és importüzleteket egyaránt köthetnek. Fokozódik a kőolaj és az áram exportja, különösen a Jugoszláviával folytatott kereskedelem élénkül. A cikk ismerteti az albán—osztrák kereskedelem alakulását is.
- KORMÁNYBIZOTTSÁGOT ALAKÍTOTT A FRANCIA KABINET a pénzügyi nehézségekkel küzdő iparágak, ágazatok és vállalatok megsegítésének tanulmányozására. Emelik a közalkalmazottak fizetését, kölcsönt nyújtanak az autóipar átszervezéséhez. Ellentmondó hírek érkeznek a francia Chrysler-gyár gazdasági helyzetéről.
- GYORSULÓ ÜTEMBEN GYARAPODOTT A SZOCIALISTA ORSZÁGOK KÜLKERESKEDELMI FORGALMA TAVALY — állapítja meg a GATT évi világkereskedelmi jelentése. Elsősorban a fejlett és a fejlődő országokkal bővültek a kapcsolatok. Fokozódott a KGST-országok kereskedemi deficitje a fejlett tőkésországokkal szemben. Erőteljesen nőtt Kína külkereskedelme.
- SZÁMÍTSUK KI ÚJRA A KÜLKERESKEDELMI ÁRSZORZÓKAT — ezt javasolja a lapunk harmadik oldalán megjelenő cikk írója. Mióta ugyanis e szorzókat megállapították, országonként és ágazatonként eltérő változások következtek be világszerte. Többek között mélyrehatóan átrendeződött a nyersanyagok, illetve a késztermékek árának aránya. Sok más tényező is sürgeti az árszorzó újbóli kiszámítását, s a lényeghez tartozik az is, hogy a szorzó ne csak technikai szerepet töltsön be, hanem a céloknak megfelelően szabályozóeszköz is maradjon.

AZ OPEC ISMÉT EMELNI AKARJA AZ OLAJÁRAKAT

Az olajtermelő országok gazdasági szakértői bécsi tanácskozásukon elhatározták: javasolják az OPEC olajminisztereinek, hogy január 1-től egységes magasabb árat vezessenek be, amely tekintetbe veszi a legutóbbi három hónap általános áremelkedési ütemét. A magasabb árak terhét az új árkalkuláció miatt nagyobb részt a nemzetközi olajmonopóliumok fogják viselni. Ez nem vigasz az amerikai kormánynak, amely fokozza erőfeszítéseit az olajfogyasztó kartell létrehozására, az olajárak letörésére. Kissinger tervét a nyugati partnerek hűvösen fogadták, de lehetséges, hogy az olajárak újabb emelése szorosabb összefogást von maga után.

Miközben a tőkés olajfogyasztókat még mindig mélyreható ellentétek választják el egymástól, az „OPEC-kartell" — ahogy Washingtonban nevezik —, erősebbnek tűnik, mint valaha. A szervezet Bécsben ülésező gazdasági bizottsága a rohamos infláció miatt az olajárak újabb emelését fogja javasolni az olajipari minisztereknek, akik erről a jövő hónapban esedékes konferencián döntenek majd. Megtörténtek az előkészületek az olajárak reformjára is, amely lehetővé tenné, hogy megnyírbálják a nemzetközi olajmonopóliumok nyereségét és javítsák az állami olajvállalatok piaci helyzetét.

Fejszál emeli az adókat

Szaúd-Arábia Katarral és az Egyesült Arab Emirátussal egyetemben meg sem várta az OPEC jóváhagyását, és máris fontos intézkedéseket jelentett be: leszállította az adózás alapjául szolgáló árat 3,5 százalékkal, viszont 66-ról 85 százalékra emelte a tőkés olajtársaságok jövedelmi adóját. Az első becslések szerint az *Exxon*, a *Texaco*, a *Shell* és a *BP* kénytelenek lesznek barrelenként 40—50 centtel többet, átlagosan 10,24—10,38 dollárt fizetni a kitermelt olajért. Ráadásul nem fogják tudni áthárítani e többletterheket a fogyasztókra, mivel az állami olajtársaságok — a számukra is irányadó posted price, azaz az adózás alapjául szolgáló ár csökkenésével — az eddiginél élesebb versenyre tudják őket kényszeríteni. Számos vezető olajvállalat csütörtökön közölte, hogy csökkenteni akarja nyersolajárait — jelentette a *Reuter*.

A szaúdi intézkedés is tulajdonképpen abba az irányba mutat, amely közelítené egymáshoz a részesedési árat és a visszavásárlási árat — az előbbit a tőkés olajkonszernek részesedésük arányában őket megillető olajért, az utóbbit az államtól visszavásárolt mennyiségért fizetik.

Szép szó és fenyegetés

Fejszál lépése és az OPEC új tervei bizonyára heves ellenkezést váltanak ki Washingtonban, hiszen az olajtársaságok megcsappanó haszna a költségvetést is jelentős adóbevételektől fosztja meg. Emellett komoly aggodalmat keltenek az olajtermelők birtokába jutó egyre szaporodó olajmilliárdok, ami a hatalmi egyensúly felborulásához vezethet, mondják az amerikai fővárosban. Egyértelműen erődemonstrációnak tekintik a Constellation repülőgép anyahajó váratlan felbukkanását a Perzsa-öbölben, amelyről egyes amerikai lapok „ismerkedés a terepviszonyokkal" címmel irtak kommentárt.

Az olajárak letörésére hivatott *Kissinger* terve, amely a tőkésországok energiatakarékossági intézkedéseit szeretné összekapcsolni az olajtőkék átterelési mechanizmusával. A lényegében amerikai fennhatóság alatt létrejövő 25 milliárd dolláros garancia- és készenléti hitelalap csak azoknak az országoknak nyújtana támogatást, amelyek ígéretet tesznek energiaimportjuk leszorítására, az OPEC-től való függőség lazítására. Mivel az USA-nak 8 milliárd dollárral kellene beszállnia az alapba, a kongresszusban számos ellenzője akad. Attól tartanak, hogy a külföldi segélyezés rejtett formája valósulna meg.

Simon pénzügyminiszter megpróbálta tompítani az OPEC-országok címére küldött bírálatok élét. Utalt arra, hogy az USA végső soron az olajtermelőkkel akar tárgyalni, először azonban rá kell ébreszteni az OPEC tagállamait, hogy az olajárak mérséklése az ő érdeküket is szolgálja. Ehhez viszont a fő fogyasztó országok összefogása, a helyzetet megváltoztató piaci feltételek kialakítása szükséges — mondotta a pénzügyminiszter, s hozzátette: az amerikai olajterv iránt a nyugat-európai politikusok komoly érdeklődést tanúsítanak.

Nyugat-Európa és Japán kényes helyzete

Túlzott lelkesedést Nyugat-Európa politikusai — legalábbis a nyilvánosság előtt — mindamellett nem mutatnak az amerikai terv iránt. Úgy tűnik azonban, hogy az OPEC az amerikai pozíciót fogja erősíteni, ha ismét emeli a nyersolajárakat. Mint *Simonet*, az EGK brüsszeli bizottságának energiakérdésekkel foglalkozó alelnöke kifejtette, az újabb olajáremelés arra vallana, hogy az olajtermelők nem akarnak együttműködni a nagy ipari országokkal, figyelmen kívül hagyják a nyersolajfogyasztók véleményét és érdekeit. A közös piaci politikus igyekezett a közös vonásokat kiemelni a francia és az amerikai energiapolitikai elképzelésekben, s bejelentette: az EGK bizottsága középiejáratú tervet készített, amely előirányozza a közel-keleti olajimport visszaszorítását. Az olajfelhasználásban a nyersolajbehozatal ma 63 százalékkal részesedik, ezt 10 év alatt, 40 százalékra akarják csökkenteni, az energiafelhasználás évi növekedési ütemét 5-ről 3,5 százalékra korlátozni.

Japánban is fenntartásoknak adtak hangot a Kissinger-tervvel kapcsolatban: túlságosan magasnak tartják a 25 milliárd dolláros összeget, félnek a kölcsön felvételéhez fűzött feltételektől, az olajtermelők haragjától és ellenzik azt az elvet is, hogy egy mechanikus kapcsolat jöjjön létre a kölcsönfelvétel és az olajtakarékossági intézkedések előírása között. A Kissinger-terv elfogadásáról vagy elutasításáról a végső döntés január közepén születik meg, az OEDC pénzügyminisztereinek washingtoni értekezletén. *(Reuter, AP—DJ)*

Aláírás előtt a szovjet—francia együttműködési megállapodás

Leonyid Brezsnyev december elején Párizsba látogat. Ekkor aláírják az 1975—1980-ra szóló gazdasági együttműködési megállapodást is. (A megállapodás parafálásáról november 2-i számunkban adtunk hírt. A párizsi külkereskedelmi minisztérium köreiben hangsúlyozzák, hogy a dokumentum nem kereskedelmi egyezmény és nem rögzít számokat, az abban kitűzött célok teljesítése azonban öt év alatt megkétszerezheti, évi 10 milliárd frankra emelheti a két ország közötti árucserét.

Ségard francia kereskedelmi miniszter most fejezte be moszkvai látogatását, amelynek során szovjet kollégájával, *Patolicsevvel* és *Kirillinnel*, a Szovjetunió Műszaki és Tudományos Állami Bizottságának elnökével folytatott megbeszélést. Szóba került többek között ammóniaüzem, repülőtéri berendezések, telefonközpontok, szállítása a Szovjetuniónak, s szállodák építését is tervezik francia közreműködéssel. A *Péchiney—Ugine—Kuhlmann* a jövő év elején 5 milliárd frankos megállapodást köt tervek szerint a Szovjetunióval hatalmas alumíniumkombinát szállítására, Ségard erről is folytatott tájékozódó megbeszéléseket. Ségard áttekintette a szovjet—francia gázegyezménnyel kapcsolatos kérdéseket is. A Szovjetunió évi 2,5 milliárd köbméter gáz exportjára vállalkozik. *(Reuter)*

A szovjet—lengyel műszaki-tudományos tárgyalások

Jegyzőkönyv aláírásával ért véget a lengyel—szovjet gazdasági és tudományos-technikai együttműködési kormányközi bizottság XVI. Varsóban megtartott ülésszaka. A szovjet delegációt *Leszecsko*, a lengyelt pedig *Jagielski* miniszterelnök-helyettes vezette. A küldöttségek megtárgyalták a XV. ülésszak óta történt fejlődést, a tennivalókat, s összehangolták a Szovjetunió és Lengyelország 1976—80-ra vonatkozó népgazdasági terveit.

Egyidejűleg Varsóban aláírták a lengyel és a szovjet petrolkémiai és kőolajfinomítóipar 1976—1980-ra szóló gyártásszakosodási és kooperációs szerződését. Azt tervezik, hogy Lengyelország gumitermékek, a Szovjetunió pedig különböző olajfélék, többek között benzin, gépolaj, kenőolaj gyártására specializálja magát.

Egy másik egyezmény a két ország iparvállalatainál a technológiai folyamatok távirányítási rendszerének kidolgozásában és bevezetésében megvalósítható együttműködésről szól. Eszerint a lengyel fél a vegyi- és élelmiszer-, a szovjet fél pedig a kohászati és energetikai iparban tanulmányozza ezt a kérdést.

A tárgyalásokon megállapodtak abban, hogy a következő ötéves terv idején a két ország tudósai és szakemberei több mint 230 tudományos-műszaki problémát dolgoznak ki, oldanak meg közösen.

Az ülésszak után Jagielski újságíróknak nyilatkozott az új megállapodások jelentőségéről, a két ország közötti kapcsolatok állandó szélesedéséről. Elmondta, hogy Lengyelország és a Szovjetunió képviselői a közeljövőben írnak alá egyezményt a szerszámgépgyártás, az elektrotechnika, a könnyűipari, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépek előállítása, valamint a személyautógyártás területén a kooperáció bővítéséről. *(PAP, MTI)*

A termelők elégedetlenek

Brüsszel az agrárárak emelését javasolja

Nagyszabású áremelést javasol a brüsszeli bizottság a következő mezőgazdasági évre. A brüsszeli javaslatok értelmében a garantált mezőgazdasági árakat 9—10 százalékkal emelik. *Lardinois*, a bizottság mezőgazdasági kérdésekben illetékes tagja rámutatott, hogy ez öt év óta a legnagyobb mérvű drágítás. A javaslatok valóra váltása átlagban 2 százalékkal vinné feljebb a mezőgazdasági termékek eladási árát, és 0—1 százalékkal a megélhetési költségeket.

Az árjavaslatokat a mezőgazdasági miniszterek december 9-én sorra kerülő brüsszeli értekezletére terjesztik be. Lardinois reméli, hogy a csomagtervet január 20-a előtt jóváhagyják, s így a cukor, valamint a vaj új ára február 1-én hatályba léphet.

A bizottság a legnagyobb mérvű áremelést a cukorra és a cukorrépára javasolja: 16 százalékost, két részletben, 8—8 százalékkal emelnék e termékek árát február 1-én és július 1-én.

A lágy búza irányára 10 százalékkal menne feljebb, az intervenciós ár pedig 9 százalékkal növekedne. Az árpa, a kukorica és a rozs irány- és intervenciós ára 10, 11, illetve 12 százalékkal lenne több.

A rizs irányára 8, intervenciós ára pedig 6, a kemény búza ára pedig mindkét esetben 8 százalékkal menne feljebb. A bizottság egyidejűleg javasolja, hogy a kemény búza termelési szubvencióját jelenleg tonnánkénti 30 elszámolási egységről 25 elszámolási egységre mérsékeljék.

A szójabab és a napraforgóolaj 12, a bor pedig 8 százalékkal drágulna. A rossz minőségű borok esetében a bizottság mindössze 1 százalékos áremelést tart elfogadhatónak, a fajborok viszont 12 százalékkal drágulnának.

A marhahús ára 7 százalékkal növekednék, a jelenlegi intervenciós rendszer a termékfelesleg garantált felvásárlásával fennmaradna. A marhahús kötelező intervenciós ára 4,5 százalékkal növekedne. A szarvasmarha-tenyésztők ezen felül május 1-től külön prémiumot kapnának. Jelenleg a tenyésztők szelektív szubvencióban részesülnek a takarmány beszerzésére.

A tej irányára a bizottság javaslatainak értelmében 6 százalékkal menne feljebb, a vaj intervenciós ára pedig február 1-étől 6,5 százalékkal, majd szeptember 1-én további 4 százalékkal. A tejpor február 1-én 7,5 százalékkal drágul.

A termelők rendkívül hidegen reagáltak a bizottsági javaslatokra. Az EGK mezőgazdasági termelői szervezete „csalódást keltőnek" nevezte a csomagtervet, korábban ugyanis 15 százalékos átlagáremelést kért. *(Reuter, AP—DJ)*

Befejeződött a román pártkongresszus

Csütörtökön befejeződött a Román Kommunista Párt XI. kongresszusa. Délelőtt plenáris ülést tartottak, amelynek végén jóváhagyták a központi bizottság beszámolóját, a központi bizottságnak a 10. kongresszus óta kifejtett tevékenységét, a központi revíziós bizottság beszámolóját, az RKP programját, a következő ötéves terv irányelveit és az 1990-ig szóló távlati terv alapelveit, valamint a kommunisták élet- és munkanormáira, a szocialista etikára és méltányosságra vonatkozó alapelveket.

A kongresszus megszavazta a szervezeti szabályzathoz beterjesztett módosításokat, köztük a káderállomány felfrissítésének elvét.

A kora délutáni órákban zárt ülésen megválasztották a párt vezető szerveit, főtitkárrá választották *Nicolae Ceausescut* újabb öt évre.

A román pártkongresszus mérlegét megvonva, megfigyelők Ceausescu főtitkár beszédének néhány részletére hívják fel a figyelmet. Arra például, hogy figyelmeztette az ország lakosságát, nem lehet többet fogyasztani, mint amennyit termelnek, és meglehetősen nagy önmegtartóztatásra lesz szükség a következő időszakban is. Felhívják a figyelmet arra, hogy Románia imposzáns tervei teljesítéséhez kereskedelmi forgalmának jelentős bővülésére számít ez egyszersmind segítene a Világbanktól és a nyugati országoktól kapott kölcsönök visszafizetésében is. Romániát aggasztják az emelkedő árak, és mint Ceausescu elnök kifejtette, magasabbra kívánják emelni mezőgazdasági termékeik exportárát, a szocialista országokból pedig méltányos áron szeretnének gépeket és berendezéseket vásárolni. Románia a jövőben is jelentős mennyiségű olajat, szenet, vasércet, fémeket akar importálni. A KGST-országokkal méltányos árakon óhajt kereskedni. *(Reuter, Agerpress, MTI)*

Vita az EGK költségvetésének összeállítása körül

Vitába keveredett tegnap az EGK miniszteri tanácsa és az Európai Parlament a költségvetési tervezetről folyó vitában. Az Európai Parlament már régóta nagyobb ellenőrzést követel a költségvetés összeállításánál. A parlament 750 millió elszámolási egységgel szeretné növelni a költségvetési előirányzatot 1975-ben. A miniszterek csak 5800 millió elszámolási egység megszavazására hajlandók, bár később fontolóra veszik a parlamenti javaslatokat. Jól értesült brüsszeli források szerint elvetették az Európai Parlament javaslatainak nagy részét, a 750 milliós javaslatból mindössze 50 milliós kiadástöbblethez járultak hozzá.

A parlamenti képviselők 300 millió elszámolási egységet kívánnak fordítani a regionális alap céljaira, 200 millió elszámolási egységet a mezőgazdasági áremelések finanszírozására, 150 milliót a mezőgazdasági strukturális reformokra, 53 milliót a fejlődő országoknak és 35 milliót a szociális alap céljaira. Az Európai Parlament jelenleg csak 53 millió elszámolási egység sorsáról dönthet, ez az összkiadásoknak még az 1 százalékát sem éri el.

A brüsszeli bizottság tegnap nyilatkozatban szólította fel az EGK kormányait: nyújtsanak több gabonasegélyt a fejlődő országoknak. A brüsszeli javaslat 1975-ben 1 millió tonna gabonasegélyt indítványoz az idei 643 ezer tonnával szemben. A bizottság úgy véli, hogy a jelenlegi segélyösszeg túl kevés. A bizottság szerint a közösségbe 34 ország nyújtott be segélykérelmet, és három nemzetközi szervezet és több mint 2,3 millió tonna gabonára lenne szükség. A Kilencek jelenleg 1,3 millió tonnát adnának, ebből 643 ezer tonna lenne a közösségi segély, a fennmaradó rész pedig a kétoldalú egyezmények alapján kerülne a rászoruló országokba. *(Reuter)*

Görögország ismét az Európa Tanács tagja

Athént ismét felvették az Európa Tanácsba. Mint ismeretes, az 1967-es államcsíny után az Európa Tanácsba tömörült nyugat-európai országok kizárták Görögországot. Szerdán a tanács állandó bizottsága foglalkozott Görögország felvételének kérdésével, és úgy döntött: Athén újból elküldheti képviselőjét. A szervezet tagjainak száma ezzel 18-ra emelkedett. *(DPA, AFP)*

Minics hazautazott Londonból

Londonból visszautazott Belgrádba *Minics* jugoszláv külügyminiszter. *Wilson* brit miniszterelnökkel és *Callaghan* külügyminiszterrel folytatott tárgyalásain megállapodott a kereskedelmi, kulturális, műszaki és tudományos együttműködés intenzívebbé tételéről.

A megbeszélésekről kiadott közlemény szerint a felek támogatják a közel-keleti probléma megoldását tárgyalások útján és erőfeszítéseket tesznek a ciprusi kérdés tartós rendezéséért. Megvitatták a világ energiaproblémáit és sürgették erősebb nemzetközi együttműködés kialakítását az energiaválság megoldására. Ebbe az ENSZ szervezeteit is be akarják vonni. A tárgyalófelek szerint még jobban ki kellene terjeszteni a fejlesztési segélyeket. *(Reuter)*

Leértékelték a török lírát

Leértékelték a török lírát 9 nyugat-európai valutához képest — jelenti Ankarából a *Reuter*. A központi bank e hónapban már másodszor csökkentette a líra értékét a holland forinthoz, a svájci-, a belga- és a francia frankhoz viszonyítva. A nyugatnémet márka új árfolyama 5,65 líra az eddigi 5,25 helyett.

ÁTSZERVEZIK AZ ALBÁN KÜLKERESKEDELMET

A jövő évtől átszervezik az albán külkereskedelmet. Január 1-től a külkereskedelmi szervezetek bizonyos körben export- és importüzleteket egyaránt köthetnek. A *Presse* értesülése szerint ezt részben a működő export- és importcégek összevonásával teszik lehetővé.

Tirana egyre jobban bekapcsolódik a nemzetközi gazdasági élet vérkeringésébe. Az osztrák lap értesülése szerint szóba került kőolaj exportja is, a 2,5 millió tonna évi termelésnek a felét vinnék ki Olaszországba, Romániába és Görögországba. Tervezik az elektromos áram exportjának növelését is. Jugoszlávia mellett Görögország is kapna albán áramot. A vízi erőművek mellett nagy számban épülnek olajjal és barnaszénnel működő erőművek is, ehhez Peking nagy támogatást nyújt.

Albánia az év első felében a nyugati országokba és Jugoszlávia az *Eastwest Markets* értesülései szerint 22,3 millió dollár értékben vitt ki árut, az import pedig 28,4 milliárd dollárt ért el. Különösen a Jugoszláviával folytatott kereskedelem élénkül. Tiranai gazdasági körökben rámutatnak, hogy Jugoszlávia mellett elsősorban Ausztriával és Svédországgal kívánják fejleszteni a külkereskedelmet. Albánia Bécsen keresztül adja el teherautóinak nagy részét a nyugati piacokon, s Bécsen keresztül tart fenn távirat- és telefonforgalmat a nyugati országokkal. Most hozzák létre a telexösszeköttetést.

Az osztrák lap ismerteti az albán—osztrák kereskedelem alakulását is. Az osztrák bevitel a január-szeptemberi időszakban 61 millió schilling volt, az Albániába irányuló osztrák export pedig 20 millió schilling. Az osztrák export fő tétele gépipari cikkekből tevődik össze. A bevitel nagy részét zöldségfélék alkotják, az utóbbi időben felépített üvegházak lehetővé tették az export fejlesztését. Az albán termékek elsősorban a bolgár és a román árukkal versenyeznek.

A „magatartási charta" az ENSZ előtt

Az államok gazdasági jogairól és kötelességeiről szóló alapokmány tervezetét az ENSZ közgyűlésének gazdasági és pénzügyi bizottsága elé terjesztette a 99 fejlődő ország csoportja. Mint ismeretes, a fejlődő országok kérésére az UNCTAD állította össze ezt a „magatartási chartának" is nevezett okmányt.

A tervezet a többi között leszögezi, hogy minden államnak joga van nemzeti törvényeinek és érdekeinek megfelelően szabályozni, valamint ellenőrizni a külföldi beruházásokat, és a területén működő nemzetközi vállalatok tevékenységét. Joga van továbbá arra, hogy államosítsa a külföldi tulajdont és a kártalanítással kapcsolatban felmerült vitákat a nemzeti joga alapján rendezze.

A tervezet kimondja, valamennyi állam kötelessége, hogy hozzájáruljon az általános és teljes leszereléshez, és az így felszabaduló anyagi eszközöket a fejlődő országok gazdasági és társadalmi fejlesztésére, és segélyezésére fordítsa.

A kolonializmus, az apartheid, a faji megkülönböztetés és az agresszió valamennyi formája felszámolásának elősegítését az országok egyöntetű feladatává teszi az alapokmány-tervezet. Leszögezi, hogy az erőszakpolitikát folytató országok gazdasági felelősséggel tartoznak mindazon államoknak és népeknek, amelyeknek kárt okoztak, természeti kincseiket, egyéb erőforrásaikat kizsákmányolták.

A fejlődő országoknak kellő figyelmet kell szentelniük a szocialista államokkal folytatott kereskedelem kiszélesítésének.

A dokumentum végezetül kimondja, hogy a nemzetközi kereskedelemben a kölcsönös előnyök, az egyenjogúság és a legnagyobb kedvezmény elvét kell érvényre juttatni. *(TASZSZ)*

A VG JELENTI

● Szaúd-Arábia olajfinomítót épít Észak-Jemenben. A finomító az ország belföldi szükségletét elégíti ki finomított kőolajból, s exportra is termel majd.

● India 140 ezer tonna műtrágyát vásárol Romániától, ebből 83 ezer tonnát már útnak indítottak Új-Delhi felé, a többi január végéig érkezik meg.

● A CSKP KB most kezdődött plénumán megtárgyalják a csehszlovák népgazdaság ez évi eredményeit és az 1975. év gazdaságfejlesztési feladatait.

● Mintoff máltai miniszterelnök olaszországi, marokkói, franciaországi és angliai tárgyaló körútra indult. Párizsban bilaterális kérdésekről, Londonban a máltai haditámaszpontok bérleti díjáról és a támaszponton dolgozók további foglalkoztatásáról folytat megbeszéléseket az illetékes vezetőkkel.

● Svájcban a megélhetési költségek indexe jövőre évi 10 százaléknál kisebb ütemben fog emelkedni, ha a világgazdaságot nem rengeti meg újabb kőolaj- vagy nyersanyagválság. Idén a megélhetési költségek mintegy 10 százalékkal mentek feljebb.

● Egyiptom és Irán gazdasági megállapodásokat kötött, köztük egyet 300 millió dolláros műtrágyaüzem építéséről, egy másikat 70 millió dolláros pamutfonógyárról és 20 millió dolláros alaptőkével rendelkező közös beruházási bank felállításáról. Előzetesen megállapodtak abban is, hogy Port Said kikötőjében közös építési és gépipari vállalatot alapítanak 250 millió dolláros befektetéssel.

● A japán ipar és bányaipar termelésének indexe októberben 122,2 pontot mutatott, 1,2 ponttal alacsonyabbat, mint szeptemberben. Az indexet 1970-es bázison számítják.

● Az Egyesült Államok 20 ezer tonna búzát (3,6 millió dollár értékben) szállít Jordániába az ammani és a washingtoni kormány most aláírt megállapodásának értelmében. Jordánia a búza ellenértékét 20 év alatt fizeti ki.

● Sri Lanka síkraszáll a tea minimális árának megállapítása mellett. December 3-án Londonban a teapiacok kibővítéséről nemzetközi szimpóziont kezdenek, ezen adják elő Sri Lanka javaslatát.

● A mauritániai Nassim Kochman személyében külön tanácsadót nevezett ki McNamara, a Világbank elnöke. Az új tanácsadó feladata, hogy kapcsolatot tartson a nagyobb olajexportáló országokkal.

● Csehszlovákiában az 1976 és 1980 közötti ötéves tervidőszakban 50 százalékkal akarják növelni a közúti forgalomban résztvevő gépkocsik számát. Jelenleg 3,5 millió gépjármű közlekedik az országban, ebből 1,5 millió gépkocsi és 1,5 millió motorkerékpár.

● Az Amerika-közi Fejlesztési Bank (IADB) eddigi 24 tagállamához csatlakozik Jugoszlávia, valamint 12 fejlett tőkésország. Az erről szóló megállapodást, Madridban, december 17-én írják alá. Az új tagok együttesen 755 millió dollárral járulnak hozzá az IADB hitelalapjához, ebből 440 milliót rögtön a belépést követően fizetnek be.

● A Fülöp-szigetek és a Kínai Népköztársaság között hivatalos tárgyalások kezdődtek a diplomáciai kapcsolatok helyreállításáról. A Fülöp-szigetiek hasonló céllal tárgyalásokat folytatnak a Szovjetunióval is.

● Ez év első tíz hónapjában ismét a Volkswagen vezetett az NSZK-ban és a Nyugat-Berlinben eladott új gépkocsi-típusok között. A második helyen az Opel áll, harmadik a Daimler-Benz.

Úticélja India?

Repüljön athéni átszállással!

hétfő	ind. Budapest	22.10	MA 220
kedd	érk. Athén	01.15	
kedd	ind. Athén	18.45	SR 300
szerda	érk. Bombay	05.00	

Szállásáról, ellátásáról a Swissair gondoskodik.
Hetente hatszor aznapi csatlakozások Svájcból.
Készségesen állunk rendelkezésére utazási ügyekben.

SWISSAIR
SVÁJCI LÉGITÁRSASÁG
1052 Budapest, V., Kristóf tér 7–8.
Telefon: 381-540, 381-104.

GATT-jelentés a szocialista országok külkereskedelméről

A szocialista országok külkereskedelmi forgalma gyorsuló ütemben gyarapodott tavaly, jelentősen felülmúlta a termelés dinamikáját, tükrözve ezzel a külgazdaság mind fontosabb szerepét — írja a GATT évi világkereskedelmi jelentésében. Kiszűrve az inflációs hatásokat, exportjuk 20 importjuk 22 százalékkal emelkedett, 56,5, illetve 58 milliárd dollárra. A fejlett tőkésállamokkal és a fejlődő országokkal — hasonlóan a korábbi évekhez — ennél is gyorsabban bővült a kereskedelem, az 1971-es dollárárakon mérve egyharmadával (folyó árakon 45 százalékkal).

A szocialista államok (Európában és Ázsiában) egymás közötti kereskedelme 56 százalékkal részesedett összforgalmukból, szemben az 1970-es 60 százalékkal és az 1960-as 67 százalékkal. Másfélszeresére, 3,5 milliárd dollárra nőtt a KGST-országok kereskedelmi deficitje a fejlett tőkésországokkal szemben, főleg a nagy NDK és lengyel passzívum következtében.

Igen erőteljesen nőtt Kína külkereskedelme. A kínai statisztikák hiányában kereskedelmi partnereink adataira támaszkodó, hiányos adatok szerint importja kétszeresére, exportja kétharmadával bővült (folyó áron). Az USA-ból származó importja 700 millióval, Japánból több mint 70 százalékkal emelkedett. Megduplázódott a kivitel Japánba, s ez most az összexport több mint felét teszi ki. A kínai külkereskedelmi deficit a fejlett országokkal szemben másfél milliárd dollárra, két és félszeresére nőtt, miután a korábbi években alacsony szinten tartották. *(Reuter)*

Nyugati gépek a Bajkál—Amur vasúthoz

Amerikai, japán és nyugatnémet vállalatok nehéz-teherautókat, buldózereket és darukat szállítanak a Bajkál—Amur vasútvonal (BAM) építéséhez — közölte az építkezés szovjet vezetője. Az NSZK-ból már ez év végén megérkeznek az első építőipari gépek — mondta —, s reményének adott hangot, hogy gyümölcsöző együttműködés alakul ki Japánnal is, amelynek olaj- és földgázellátását az új vasútvonal jelentősen elősegítené. Végül bejelentette, hogy a BAM-ot a régi transzszibériai vasúttal összekötő 180 kilométeres vonalat jövő májusában átadják a forgalomnak. *(Kyodo)*

Szovjet megrendelés a Montedisonnak

A szovjet *Techmasimport* külkereskedelmi vállalat évi 150 ezer tonna akrilnitrilt gyártó berendezés szállítására és felszerelésére adott megrendelést az olasz *Technimont* cégnek, a *Montecatini Edison* leányvállalatának. A hírt a Montedison szóvivője hozta nyilvánosságra, de a szerződés értékét nem közölte. *(Reuter)*

„Illemkódex" az amerikai multinacionálisoknak

Az amerikai multinacionális vállalatoknak önkéntesen vállalniuk kellene bizonyos illemszabályok betartását külföldön — mondotta *Schmidt* nyugatnémet kancellár Bonnban az amerikai óriáscégek vezetőinek. *Mommsen*, a *Krupp* igazgatótanácsának elnöke közölte a hírt, a multinacionális konszernek jövőjéről rendezett amerikai—nyugatnémet konferencia befejeztével. Mommsen szerint a nyugatnémet kancellár a zárt ajtók mögött tartott értekezleten többek között javasolta, hogy az amerikai—nyugatnémet párbeszéd keretében fogalmazódjanak meg azok a viselkedési normák, amelyeket az amerikai multinacionális vállalatok az NSZK-ban követnének. Ha ez beválik, az „illemkódexet" ki lehetne terjeszteni a többi nyugat-európai országra is. Konkrét kérdések még nem kerültek szóba, az amerikai résztvevők első reakciója Mommsen szerint kedvező volt. *(AP—DJ)*

Villamosították Jugoszlávia fő vasútvonalát

Befejeződött Jugoszlávia leghosszabb és legfontosabb vasútvonalának, a Jesenicétől Ljubljanán, Zágrábon, Belgrádon és Nisen át Szkopjéig vezető 1075 kilométer hosszú vonalnak a teljes villamosítása.

A jugoszláv vasutak 10 398 kilométer hosszú vonalainak 28 százalékán közlekednek villanyvontatású vonatok. Villamosított a Zágráb—Sisak—Novska, a Belgrád—Mala—Krsna Plana, a Pivka—Ljubljana és a Strizivojna—Ploce vonal. Az év végéig befejeződik a Belgrádot Titovo Uzicével összekötő 183 kilométeres, a Zidani—Most és Sentilj közti 166, és a Szkopje—Gegvelia 160 kilométeres szakasz villamosítása. Az eredetileg 1968 végére tervezett, és most valószínűleg 1977 végéig befejeződő villamosítási munkálatok első szakaszának költségei 18 milliárd dinárra rúgnak. *(Magyar Szó)*

AUSZTRÁLIA FEJLŐDÉSE ÉS A NYERSANYAGOK

Kedvezőtlenül zárja Ausztrália gazdasága az idei évet, hiszen a kontinens-országban a második világháború óta nem volt olyan nagymérvű recesszió, mint 1974-ben. A tőkés világgazdaság betegségei természetesen Ausztráliát sem hagyják érintetlenül, a jövőt illetően azonban az ország vezetése igencsak optimista, hiszen a hatalmas nyersanyagkincsek fokozott kivitele hosszú távon is visszaállítja a megbomlott egyensúlyt. A hazai gazdasági nehézségek ellenére a küföldi tőke soha nem látott érdeklődést mutat a kontinens nyersanyagkészlete iránt, olyannyira, hogy a kormány ellenőrzése alá vonta az alapanyagkivitelt, és többször közbelépett a túlzott külföldi tőkebehatolás megakadályozására. Mintegy két éve határozottan megfigyelhető az a következetes külkereskedelmi politika, amely az export, valamint a piacok diverzifikálását célozza.

A „nagy lehetőségek országának" gazdasága több éves töretlen konjunktúra után súlyos gondokkal néz szembe. A várható idei gazdasági növekedés 2 százalék körül lesz, az inflációs ráta 14 százalék, és a munkanélküliek száma — ami pedig ebben az országban teljesen szokatlan — eléri a 200 ezret. Míg tavaly a fizetési mérleg 600 millió dollár aktívumot mutatott, idén a jelek szerint 3 milliárd lesz az államháztartás hiánya. Szeptemberben értékelték le az ausztrál dollárt. Ez a lépés azonban szakértők véleménye szerint nem hozza majd meg a kívánt hatást. Mi is történt tulajdonképpen az ausztrál „jóléti államban"?

Ausztrália földje igen gazdag vasércben. nikkelben, bauxitban, szénben és urániumban. Érthető módon ez a gazdaság felkeltette a külföldi tőke figyelmét és csakhamar megindult a tőke beáramlása az országba, elsősorban a kitermelőiparba. A külföldi tőke rohama olyan nagy volt, hogy a kormány 1972-ben korlátozta a beáramlást. Törvény értelmében a kormánynak jogában áll megvétózni a vállalatok idegen kézbe kerülését, amennyiben az nemzeti érdek. (Tavaly 14 esetben nem engedélyezték ausztrál cégek megvásárlását.) A gazdasági vezetés növelni akarja a hazai tőke szerepét és hatékonyságát. Ennek előmozdítására hívták életre az Australian Industry Development Corporationt. A protekcionista megnyilvánulások ellenére a kormányzat számít a külföldi tőkére, hiszen a tömeges nyersanyagkitermelés beindításához sok gépre, berendezésre és know—how-ra van szükség. Az idegen tőke pedig minél nagyobb részt kíván magának az ausztrál fejlesztési elképzelésekből, mert ebben az országban igen jó a „környezet" számára: stabil politikai rend, jól képzett munkaerő, diverzifikált az ipar, a nyersanyagok jóformán korlátlan menynyiségben állnak rendelkezésre.

Ausztrália meglehetősen külkereskedelem-orientált ország, hiszen a GNP 30 százalékát adja ez az ágazat. kivitelének több mint fele mezőgazdasági termék — hús, gyapjú, bőr, gabona —, importja pedig főleg gépekből, berendezésekből áll. Az évek folyamán megnőtt importtal együtt Ausztrália behozta az inflációt is, és ausztrál közgazdászok véleménye szerint a magas inflációs ráta elsősorban „külföldi eredetű". A belföldi árak további emelkedésének megakadályozását szolgálta az 1973. júliusi 25 százalékos importvámcsökkentés. Ez nem érte el a kívánt hatást.

A mindinkább nehezebb helyzetbe kerülő gazdaságnak a fő gondot az olajárak emelkedése okozta. A megnövekedett olajszámla eltüntette a fizetési mérleg aktívumát és ez a tendencia a jövőben is folytatódik. A tengerparton mintegy 2 milliárd barreles készletet fedeztek fel, de a kitermelés csak néhány év múlva indul meg. Súlyos helyzetet idézett elő a külkereskedelmi mérleg szempontjából a gyapjúpiacon megindult áresés is. Tulajdonképpen ennek hatására következett be az ausztrál dollár leértékelése is szeptemberben. (Becslések szerint a gyapjúárak esése miatt az év végéig 33 százalékkal csökken a külkereskedelem bevétele.)

A szaporodó gondok ellenére a jövőt illetően bizakodó a gazdasági vezetés. Van lehetőség a nyersanyagok exportjának fokozására és a magas mezőgazdasági világpiaci árak is kedveznek a kivitelnek. Nagyszabású feltárási és kitermelési munkálatok kezdődnek az ország nyersanyagban gazdag vidékein, és ez ösztönözni fogja az elsődleges feldolgozóipar, a gépgyártás, a szállítás, az építő- és a szolgáltatóipar fellendülését. Az elkövetkező években ezekben az ágazatokban ismét boomra számítanak.

Jelentős változások várhatók a külkereskedelem viszonylati megoszlásában is. Nagy-Britannia közös piaci csatlakozásával megszüntek a nemzetközösségi preferenciák, és ez csak meggyorsította a gazdasági lazulását. Fokozatosan csökken az import az USA-ból, és előtérbe került a japán kapcsolatok felfejlesztése. Jelenleg a szigetország az első számú exportpiaca Ausztráliának. A következő években az ausztrál külkereskedelem szorosabb kapcsolatot kíván kiépíteni az ázsiai országokkal. Figyelemre méltó a törekvés, amely a szocialista országok felé irányul. Ausztrália igen nagy lehetőséget lát a szocialista kereskedelemben, és néhány éve fokozza erőfeszítéseit a szocialista piacokon. Elsősorban stabil, hosszú lejáratú kapcsolatok kialakítására törekszik, és szívesen hoz létre ipari kooperációkat is. A hosszú lejáratú egyezmények sora bizonyítja, hogy a szocialista országok és Ausztrália kereskedelmében, valamint az együttműködésben még igen sok a kiaknázatlan lehetőség. A kapcsolatok kialakítása nemrég kezdődött meg, és mindkét fél nagy reményeket fűz a kibontakozó együttműködéshez.

Az ausztrál kormány többször hangsúlyozta, hogy az ország a nemzetközi kereskedelem minél nagyobb liberalizálására törekszik. Ezt diktálják saját érdekei is, hiszen a közeljövőben nagy exportkampányt indít a külkereskedelmi mérleg javítása érdekében.

G. GY — L. P.

Whitlam tárgyalókörútra készül

Ausztrália miniszterelnöke december 14-én öthetes tárgyalókörútra indul, amelynek során 14 országban tesz látogatást. *Whitlam* előzetes útiterve szerint még karácsony előtt tárgyal Belgium, Nagy-Britannia és Írország vezetőivel. Brüsszeli látogatását felhasználja arra is, hogy a Közös Piac brüsszeli bizottságával is megbeszéléseket folytasson. A karácsonyi ünnepek után Máltába, Görögországba, Hollandiába, Franciaországba, Olaszországba, Jugoszláviába, a Szovjetunióba és az NSZK-ba utazik.

Útban Európában, megáll Sri Lankában és Bangladesben is. Mielőtt hazatér, Iszlamabadban *Bhutto* pakisztáni elnökkel is találkozik. *(Reuter)*

A francia kormány intézkedései

Két és fél százalék a közalkalmazottaknak, félmilliárd az autóiparnak

A pénzügyi nehézségekkel küzdő iparágak, ágazatok és vállalatok segítésének tanulmányozására bizottságot alakított a francia kormány. A bizottság kéthetente ül össze, első értekezletére a december 1-ével induló héten kerül sor.

A francia kormány tegnapi ülésén elhatározták azt is, hogy a közalkalmazottak fizetését átlagosan 2,5 százalékkal emelik.

A súlyos bajok és problémák sújtotta autóipar talpraállítására, illetve ennek első lépéseként a *Citroën* és a *Peugeot* összevonására a kormány 500 millió frank kölcsönt ad az állami gazdasági, szociális és fejlesztési alapból. A *Michelin* konszern, a két autógyár részvénytöbbségének tulajdonosa 1 milliárd frankot ad a fúzió lebonyolítására.

A kabinetülés most közzétett határozatai kiegészítik *Giscard d'Estaing* kedd esti beszédét, amelyből nagyon sokan éppen a konkrét intézkedések bejelentését hiányolták.

A francia autóipar átszervezésével kapcsolatban elterjedtek olyan hírek is, hogy a *Chrysler France* részvényeit el akarja adni az állami ellenőrzés alatt álló *Renault*-nak. Ezt a hírt a Chrysler szóvivője megcáfolta, és közölte, hogy októberben javultak értékesítési eredményeik: mindössze 8 százalékkal kevesebb gépkocsit adtak el, mint 1973 októberében, holott a francia autóipar egésze ebben a hónapban az egy évvel korábbihoz képest 23 százalékkal kevesebb gépkocsira talált vevőt. A Franciaországban októberben eladott autók 12 százaléka került ki a Chrysler üzemeiből, az év első 10 hónapjában piaci részesedése 9,5 százalék volt, tavaly 11 százalék. *(Reuter, AP—DJ)*

Számottevő nyugatnémet exporttöbblet

Októberben ismét tetemes aktívumot könyvelt el a nyugatnémet külkereskedelem, a 21 milliárd 388 millió márkás exporttal 16 milliárd 769 millió márka összegű import állt szemben. Bármilyen hatalmas is ez az aktívum, nem érte el a több mint 5 milliárdos februári rekordot, alatta maradt a márciusi és a májusi exporttöbbletnek is, sőt — ez meglepő lehet a többi nyugati ország kereskedelmi egyenlegei tükrében — a várakozásoknak is. Erre utal, hogy a bejelentés semmit sem ártott a dollárnak a frankfurti devizapiacon.

A külkereskedelmi aktívum már az első 10 hónapban jóval magasabb, mint tavaly az egész évben: 41,5 milliárd, szemben a múlt évi 33,1 milliárddal. A láthatatlan tételeket is tartalmazó októberi folyómérleg előzetes adatok szerint októberben 2,8 milliárd, az eltelt 10 hónapban 19,9 milliárd márka többletet mutatott fel. *(Reuter, AP—DJ)*

VG
VILÁGGAZDASÁG

1974. DECEMBER 31., KEDD — VI. ÉVFOLYAM, 247. (1497.) SZÁM

NAPRÓL NAPRA

- ARANYVÁSÁR LESZ A HÉTEN — pontosabban éppen ma kezdődik az Egyesült Államokban, ahol a lakosok a jövőben rúdaranyat is vehetnek, illetve birtokukban tarthatnak. Simon pénzügyminiszter a legutóbbi francia—amerikai csúcstalálkozó előtt hangsúlyozta, hogy a cél az arany kiszorítása a nemzetközi valutarendszerből és a tartalékokban elfoglalt központi helyéről. Ez pillanatnyilag azonban lehetetlennek tűnik, írja munkatársunk cikkében. A legújabb amerikai aranylázról Art Buchwald szatíráját ismertetjük a VILÁGSAJTÓBÓL című rovatunkban.
- AZ EFTA HATÉKONY SEGÍTSÉGET NYÚJTOTT PORTUGÁLIÁNAK, a nyugat-európai ország talpraállításához. A Hetek szervezetének titkársága most közzétett évi jelentéséből ezenkívül kitűnik, hogy a tagállamok gazdasági tevékenysége kielégítő szinten maradt: nem volt számottevő munkanélküliség és az ipari termelés általában gyorsabban növekedett, mint a többi nyugati államban.
- JÚLIUS ELSEJE ELŐTT VALÓSZÍNŰLEG NEM OLDJÁK FEL A MARHAHÚSIMPORT TILALMÁT. Hivatalos nyilatkozat az EGK részéről mindenesetre még nem hangzott el — mondotta a marhahúsexport, illetve a vágómarha-kivitel pillanatnyi helyzetét megvilágítva a TERIMPEX közgazdasági osztályának vezetője. A vállalat közös piaci forgalmában az importstop 900 millió devizaforint kiesést jelentett. Az elmaradt szállításoknak jelentős részét azonban sikerült értékesíteni elsősorban a Szovjetunióban és a közel-keleti országokban, amelyek valószínűleg a jövőben is jó piacok lesznek.

NAGY PRÓBATÉTEL KÜSZÖBÉN A TŐKÉS VILÁG GAZDASÁGA

Számadás és prognózis az esztendő fordulóján

A tőkés világgazdaságot a második világháború óta a legsúlyosabb — a baljós harmincas év emlékét felidéző — válság fenyegeti. Ez a tömör summázata a különböző nemzetközi szervezetek, kutatóintézetek, szaklapok felmérésének és előrebecslésének. A 24 leggazdagabb tőkésországot egyesítő nagy súlyú szervezet, az OECD — a gazdasági együttműködés és fejlesztés szervezete — év végi jelentésében megállapítja: a folytatódó infláció, a termelés stagnálásával párosulva a dolgozó emberek reálbérének csökkenését ígéri, és a tőkésországok java részét olyan megpróbáltatás elé állítja, ami békeidőben példa nélkül áll.

Ugyanakkor a nyugati hírforrások is elismerik: a Szovjetunió és a szocialista országok gazdasága előrelépett a múlt esztendőben, fokozottabban elégítette ki a fogyasztók szükségleteit, a lehetőségekhez képest feltűnően jó eredménnyel torlaszolta el a Nyugat felől beszivárgó infláció elől az utat, és — ami a legfontosabb — nagyjában az előirányzott terveknek megfelelően folytatódott az ipar és a mezőgazdaság tervszerű növekedése.

A tőkés világgazdaság helyzetének elemzőit egyaránt aggasztják a közelebbi és a távolabbi kilátások. Ford elnök a múlt héten azt mondotta egy sajtónyilatkozatában: Reális a veszély, hogy a következő fél—háromnegyed éven belül valamelyik különösen legyengült nyugat-európai országban beüt a krach, maga után vonva az általános depressziót. De ha általában nem látnak is ennyire sötéten a tekintélyes közgazdászok, abban szinte valamennyien egyetértenek, hogy az infláció és a recesszió egyidejű jelentkezése, a növekvő fizetésimérleg-hiány (amit riasztó méretűvé duzzaszt az olajárak emelkedése) párosulva a gyors ütemben növekvő munkanélküliséggel, valamennyi országban eddig nem ismert súlyosságú gazdaságpolitikai problémát vet fel.

Ma már a polgári tudósok sem intézik el, mint az idő által túlhaladott dolgot, a tőkés gazdaság ellentmondásainak kibékíthetetlenségét valló marxi tanítást, legalábbis egy „hátha" felmerül bennük, vagy ha ez még nem, azt szinte valamennyien elismerik: egy periódus lezárult, illetve lezárulóban van. A gazdasági sajtó hasábjain mind gyakrabban olvasható: „új Keynes kerestetik." És ezek a cikkek kimutatják, hogy a Roosevelt New Deal-je óta uralkodóvá vált modell — tömegtermelés, a fizetőképes kereslet biztosítása magas munkabérek révén, az agrártermelés állami szubvencionálása és szabályozása stb. — vagyis az amit röviden posztindustriális fogyasztói társadalomnak mondanak, mind keservesebben funkcionál. A manipulált szükségletek társadalma, amelyben a jövedelmek (a társadalom peremére szorított szegény rétegektől eltekintve) lehetővé tették a mesterségesen felkeltett és megnövekedett igények kielégítését, és amelyben a társadalmi békéért fizetett ár a fokozatosan tovább gyűrűző infláció volt, mind szemmel láthatóbban kátyúba jut. A bérek — tavaly első ízben — már nem tartottak lépést a drágulással; a munkanélküliség jótékony levezető szelepből fenyegető rémmé vált.

Még nincs válság, Gehrling, a csődbe jutott nagy nyugatnémet magánbank tulajdonosa egyezkedik a hitelezőkkel (és nem ugrik ki a felhőkarcoló ablakán, mint a huszonkilenc-harmincas krízis bankárai); a gyomrok Ázsiában korognak, az emberek Afrikában halnak éhen, a nyugati ipari országokban egyelőre a szerényebb életre átállás a kérdés. De — és ennek jelentőségét aligha lehet túlbecsülni — a bizonytalanság légköre, a közvetlen gazdaság szférájánál jóval szélesebb érzelmi-tudati holdudvarával együtt, annyira hatalmába kerítette az egyszerű embereket és a szakembereket egyaránt, hogy az magában is a helyzet súlyosságát továbbmélyítő tényezővé válik.

V. J.

Ma kezdődik az amerikai aranyláz

A chicagói tőzsdén ma reggel (amerikai idő szerint éjfél után egy perccel) kezdődik meg az aranyrúd és érme magánforgalma, s ezzel „hivatalosan" kezdetét veszi az új aranyláz. Éjfélkor veszti hatályát a Roosevelt elnöksége alatt (1933. március 13-án) hozott törvénye, amely megtiltotta, hogy amerikai állampolgárok aranyat birtokoljanak, vásároljanak vagy eladjanak.

A szakértők óriási érdeklődésre számítanak, s nagyrészt a várható amerikai vásárlási roham kilátása verte fel a nyugat-európai tőzsdéken az arany magánpiaci árát minden eddiginél magasabbra. Megjósolni persze senki sem tudja, hogy valójában mekkora lesz a kereslet. A legjobban értesült cégek becslései is erősen eltérnek egymástól. A legóvatosabbak szerint 1 milliárd, a legmerészebbek szerint 3 milliárd dollárt fektetnek az idén aranyba az amerikai magánvásárlók, tehát a pillanatnyi nyugat-európai áron számolva 5 millió és 20 millió uncia közötti mennyiséget vesznek meg. A spekulációs érdeklődés árfelhajtó hatását akarja mérsékelni az amerikai kincstár, ezért január 6-án árverésen piacra dob 2 millió unciát az USA hivatalos aranytartalékaiból. Az árverésen vevőként külföldiek is jelentkezhetnek, de hivatalos szervek, tehát külföldi jegybankok nem.

A kétmillió unciás mennyiséget sokan keveslik. *Proxmire* szenátor például, a felsőház pénzügyi bizottságának jövő évi elnöke azt javasolta, hogy az áruba bocsátott mennyiséget 25 millió unciára emeljék.

Az amerikai aranyláz egyik jelentős fejleménye lesz, hogy ezúttal először jelenik meg az USA-ban szovjet arany. A *Continental Metals* című vállalat bejelentette, hogy *Continental Gold Corporation* néven leányvállalatot alapított, amely a Szovjetunió külkereskedelmi bankjával kötött megállapodás alapján a Szovjetunióból importált aranyat értékesít az Egyesült Államokban. (A Szovjetunió illetékes szervei eddig kizárólag a zürichi piac útján értékesítettek aranyat nyugaton.) *(Reuter, AP—DJ)*

Nyugat-Európa nehéz éve

Nyugat-Európában idén teljes erővel bontakozott ki a magas olajárak hatása. Alig néhány ország tudta többékevésbé átvészelni a megpróbáltatásokat, a jövő évi kilátások pedig igen távol vannak attól, amit fényesnek lehet nevezni — írja az *AP—DJ* összefoglalójában.

Az olajválságot Anglia, Franciaország és Olaszország sínylette meg leginkább és Nyugat-Németország valamint Norvégia helyzete látszik a legkedvezőbbnek. A Közös Piacban az új tagok felvételéből adódott politikai problémák ellenére jobban előrehaladt az integrációs folyamat, mint ahogy az év elején várták. Az egyes államokban azonban hatalmas kereskedelmi deficitek halmozódtak fel, az inflációt nem sikerült megzabolázni, nagyarányú elbocsátások felduzzasztották a munkanélküliek számát, rekordmennyiségű vállalat ment csődbe, és a visszaesés barométere a részvénypiaci indexek mindenütt visszaestek. A devizapiacokon zűrzavar uralkodott. A felfordulást fokozta az olajmilliárdok ide-oda vándorlása. Ellentétes irányokban ingadozott a valuták értéke. A Smithsonian-egyezmény óta eltelt három évben a svájci frank 26 százalékkal emelkedett, a font sterling pedig 20,7 százalékkal esett vissza a dollárhoz képest. Az arany ára többször is megközelítette a 20 dollárt. A kormányok nadrágszíj-megszorító politikája mindenütt fokozta a sztrájktevékenységet. Az angol szénbányászok év eleji munkabeszüntetése 3 napos munkahétre kényszerítette az angol ipar nagy részét.

Az inflációs spirál tetején Anglia, Írország és Olaszország áll 20 százalék körüli rátával. A kivételt már nem a kétszámjegyű, hanem az egy helyértékkel is kifejezhető drágulási ütem jelenti. A 7 százalékra leszorított nyugatnémet drágulás ára azonban a munkanélküliségi szint több, mint 13 százalékos emelkedése volt. A jövő év elején várhatóan 1 millióan lesznek állás nélkül az NSZK-ban — Olaszország már szeptemberben túllépte ezt a határt. A visszaesés mindenütt az autó-, a textil- és az építőipart érintette a legerősebben, az acél-, vegyi és elektromos gépipar fejlődése azonban töretlenül folytatódott.

Angliában a csaknem 20 százalékos infláció elnyelte a bérek 23 százalékos emelekedését. Csak nagymértékű külföldi hitelfelvételek révén sikerült a font sterlinget alátámasztani és a devizatartalékokat 6 milliárd dollár fölött tartani.

A nyugatnémet kormánynak szigorú hitelpolitikával és erőteljes inflációellenes intézkedésekkel sikerült alacsony szinten tartani az inflációt. A belső kereslet visszaesése következtében a termelők az exportban kerestek kiutat: az első 9 hónapban 13,5 milliárd dolláros külkereskedelmi aktívum alakult ki. A tavalyi 5,3 százalék helyett azonban csak 0,5 százalékot mutatott a gazdasági tevékenység legátfogóbb mutatója, a GNP.

Franciaországban 15 százalék volt az inflációs ütem, a bérek 18 százalékkal mentek feljebb. A társadalmi nyugtalanság novemberben érkezett a csúcspontra a postások sztrájkjával. A megrendelések és a fizetések elmaradása nagyszámú kisebb vállalat csődjéhez vezetett. Az az évi fizetési deficitet 4 milliárd dollárra teszik.

Az olasz gazdaság a világháború óta legmélyebb válságát éli át. Az egymillión felüli munkanélküli seregen kívül több tízezren dolgoznak rövidített munkaidőben. A fizetésimérleg-hiány már az első 9 hónapban 4,1 milliárd dollárra rúgott. Az infláció az egyik legmagasabb volt Nyugat-Európában: 25,7 százalék. Hiányzott a kemény központi vezetés, sorozatban követték egymást a kormányok.

A svájci valuta szilárdsága ellenére vagy talán részben ezért is az idei 2 százalékos növekedés után jövőre stagnálással számolnak. A belső megrendelések megcsappanását követte a legfontosabb importőr országok gazdasági hanyatlása és vásárlásaik visszaesése.

Az OECD-tagállamok közül Spanyolország mutatta fel az egyik legjobb, 4—5 százalékos növekedési mutatót. A fogyasztói kereslet azonban itt is megcsappant a 20 százalék körüli infláció következtében. Az országba érkezett külföldiek száma sok év óta először esett vissza, az idegenforgalmi bevételek azonban a magasabb árak miatt valamelyest mégis emelkedtek. A kereskedelmi mérleg hiánya az első 8 hónapban elérte az 5,8 milliárd dollárt.

Talán Norvégia az egyetlen a nyugat-európai országok közül, amely optimistán tekint 1975 felé. A jövő évben várható 40 millió barreles olajtermelés nagyobb lesz a belföldi fogyasztásnál. Az évtized végére pedig az olaj- és földgáztermelés eléri a 700 millió barrelt, ami 3 milliárd dolláros jövedelemmel kecsegteti „a kék szemű arabokat". Az oslói kormány szigorú korlátozásokat rendelt el az olajiparban, nehogy a várható bevételek inflációval árasszák el a gazdaságot, és visszautasította a részvételt a nemzetközi energiaügynökségben, a nyugati országok olajpooljában. *(AP—DJ)*

Világkereskedelmi pangással számol az OECD

Pesszimista alaphangú jelentést tett közzé az OECD a világkereskedelem kilátásairól. A szervezet szerint a forgalom ténylegesen csak alig fog fejlődni, a gyors áremelkedés csak némileg lassul.

A 24 OECD-tagállam bevitele jövőre maximálisan 3—3,5 százalékkal gyarapodhat az idei 2 százalékkal, a kivitel emelkedése pedig nem haladja meg a 4 százalékot, az idei 9 százalékkal szemben.

A nyers- és alapanyagok ára, az olajtól eltekintve több mint 30 százalékkal ment feljebb az idén is, a kereslet gyengülése és az ellátás azonban valószínűleg lejjebb nyomja majd az árakat. Az olaj barrelenként 12 dollár körül stabilizálódik.

A jelentés szerint az OECD-országok importja nominál értékben az idei 45 százalékról 15 százalékra mérséklődik. 1975 második felében a névleges importgyarapodás nem haladja meg a 11 százalékot.

A tagállamok kivitele névlegesen 17 százalékkal lesz nagyobb, mint 1974-ben, szemben az idei 35—40 százalékkal. Az év második felében itt is lassulás várható: a kivitel növekedése nem fogja meghaladni a 13 százalékot.

Az OECD-hez tartozó államok kereskedelmi mérlege 1973 második felében még 5 milliárd dolláros felesleget mutatott, az idei első félévben viszont már 25 milliárd dolláros deficit mutatkozott.

A kőolajexportáló országokkal szemben fennálló kereskedelmi deficit jövőre 15 milliárd dollár lesz. Az idei első félévben a passzívum évi átlagra átszámítva 55 milliárd dollár volt, a második félévben azonban az OPEC-országokba irányuló kivitel 12 milliárd dollárral növekedett, 1975-ben pedig további 20 milliárdos növekedés várható.

Az olajjal nem rendelkező fejlődő országok deficitje az OECD-államokkal szemben körülbelül 5 milliárd dollár lesz, az OPEC-országokkal szemben fennálló passzívum pedig elérheti a 10 milliárdot.

A fejlődő országok helyzetét nehezíti, hogy az OECD-országok exportkereslete lanyhul, a külkereskedelmi cserearányok romlanak, az olaj-deficit pedig további 3 milliárd dollárral növekszik. A finanszírozási lehetőségek ugyanakkor rosszabbá válnak. Mindez visszafoghatja a fejlődő országok importját az OECD államaiból.

Az OECD általános kereskedelmi mérlege az idén körülbelül 35—40 milliárd dollárral romlik, jövőre viszont 4 milliárd dolláros javulás várható. *(Reuter)*

Közel-Kelet: a bőség zavara

A kőolaj árának megnégyszereződése következtében a Közel-Kelet jelentős gazdasági és politikai központtá vált. Ennek ellenére a térség országainak számos problémát kell megoldaniok, így elsősorban fel kell számolniuk a műszaki elmaradottságukat, és olyan perspektívikus gazdaságfejlesztéshez kell hozzáfogniuk, amely életképessé teszi őket a kőolajforrások kimerülése után is. A ritkán lakott közel-keleti kőolajtermelő országok fizetési mérlegének aktívuma 1975-ben mintegy 60 milliárd dollár lesz. Hogy miképpen költik el ezt a pénzt, az nem csupán az arab világ fejlődésére lesz hatással, hanem a nyugati világ gazdasági életére is.

Egyiptom a Szuezi-csatorna megnyitása esetén évi 250 millió dollár többletbevételhez juthat. 1974-ben az egyiptomi kormány lehetővé tette, hogy külföldi bankok — egy évtized óta először — irodákat nyissanak az országban. Kairó ösztönzi más arab országok és a nyugati államok beruházásait, adókedvezményekkel és kikötői vámmentes övezetek létrehozásával segíti a kereskedelmet.

Szíria 1974-ben nyílt gazdaságpolitikát hirdetett meg, és támogatja, hogy külföldiek is részt vegyenek a beruházásokban. A Baath párti kormány az Egyesült Államokkal is felújította kapcsolatait.

1974-ben a foszfát ára tonnánként 14-ről 40 dollárra emelkedett, ami jelentős fellendülést eredményezett *Jordánia* gazdasági életében. A királyság idén 1,8 millió tonna foszfátot exportált, és 1975-ben meg akarja kettőzni termelését. Súlyos nehézséget jelent viszont, hogy a palesztin állam megalakulása esetén Husszeinnek le kell mondania az ország mezőgazdasági termelésének 40 százalékát adó Nyugat-Jordániáról.

Libanon, amely eddig is az arab világ kereskedelmi központja volt, a jövőben várhatóan tovább erősíti pozícióit ezen a téren. 1974-ben különösen gyorsan növekedett a turistaforgalom és a tranzitkereskedelem. Szakértők szerint a Perzsa-öböl menti olajtermelő államok bevételeinek 40 százaléka valamilyen formában áthalad Libanonon. Ugyanakkor Bejrútnak több gondot okoz az infláció, mint szomszédainak.

Irak gazdasági fejlődését bizonyos mértékig lassítja a tovább tartó polgárháború az Irán által támogatott kurd kisebbséggel. Az ország valutatartalékai 1,3 milliárdról 3 milliárd dollárra emelkedtek, a Baath párti kormány széles körű kereskedelmi kapcsolatokat igyekszik kiépíteni a nyugati országokkal is.

Az olajtermelő óriás, *Irán* bevételei 1974-ben 5 milliárdról 23 milliárd dollárra szöktek fel. Ebből 16 milliárdot belföldön fektettek be az ország infrastruktúrájának kiépítésére, a gazdaság és nem utolsó sorban a fegyveres erők fejlesztésére. Iránnak várhatóan munkaerő hiánnyal kell küzdenie a következő években, 1978-ig 2,1 millió új munkahelyet kell betölteni. A sah a középkelet legnagyobb hadigépezetét építi ki.

VÁLSÁGTŰRŐBBEK A KIS ORSZÁGOK

A kisebb nyugati országok jobban vészelik át a gazdasági nehézségeket mint a nagyobbak — mondja az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) jelentése. A szervezet szakértői szerint a kis államok bruttó nemzeti terméke 1974-ben 3,5 százalékkal gyarapszik, s az expanzió a konjunktúrahűtő intézkedések ellenére sem csökken 2,5—3 százalék alá 1975-ben.

Nem rossz kilátások ezek — mondja az OECD — hiszen a hét nagy nyugati állam bruttó nemzeti terméke valószínűleg egyáltalán nem növekszik jövőre.

Csak Dánia és Svájc számolhat azzal, hogy a bruttó nemzeti termék növekedési üteme nem éri el a 2 százalékot. A konjunktúrális helyzet eltérő volta azonban súlyos külgazdasági problémákat okozhat a kisebb fejlett államoknak. 1974—75-ben a kis államok gazdasági növekedése eléri a 6 százalékot, a hét nagy államé pedig stagnál. Ez exportgondokat, s így fizetési mérlegzavarokat okozhat.

Az olajdeficit az idén 9—10 milliárd dollárral terhelte meg az importszámlát, az összesített kereskedelmi deficit pedig eléri a 12 milliárd dollárt. A passzívum jövőre meghaladhatja a 14,5 milliárd dollárt is. Az OECD szakértői emlékeztetnek arra, hogy 1973-ban a kis országok még 4 milliárd dolláros kereskedelmi aktívummal rendelkeztek.

A kis államok adják az OECD összesített bruttó termékének a 15 százalékát, a folyó fizetési mérleg idei hiányának viszont majdnem 30 százalékából részesedtek. 1975-ben a kis országok fizetési deficitje adja várhatóan az összesített OECD-mérleg passzívumának 35 százalékát.

A viszonylag kedvező rövid távú kilátások ellenére az OECD szakértői kételkednek, hogy hosszabb ideig fenntartható-e a gazdasági növekedés kielégítő üteme. A világkereskedelem zavarai visszavethetik a növekedést.

Az infláció üteme nem tér el jelentősen a nagy államokétól. Svájc, Svédország, Hollandia és Ausztria viszonylag szerényebb ütemű áremelkedésre számíthat, az OECD-átlagnál jóval gyorsabb lesz viszont a pénzromlás üteme Ausztráliában, Finnországban és Dániában. *(Reuter)*

SZAÚD-ARÁBIA GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TERVEI

Szaúd-Arábia az olajárak nagymérvű emelkedése előtt sem tartozott a szegény országok sorába, idei bevételei azonban minden eddigi rekordot felülmúltak. A gazdag államháztartás viszont még nem jelenti automatikusan a magas életszínvonalat, vagy az iparosítást. A szaúdi gazdaságpolitika új célja, hogy hosszabb távon csökkentse az ország függőségét a „fekete arany" exportjától, és egészséges gazdaságszerkezet kialakításával emelkedjék a tömegek életszínvonala. Ezt a célt hivatott szolgálni a jelenleg kidolgozás alatt álló ötéves terv, amely valószínűleg a jövő év közepétől lép majd életbe.

Becslések szerint Szaúd-Arábia idei olajjövedelme 28—30 milliárd dollár körül alakul. Figyelembe véve az ország jelenlegi gazdasági helyzetét, ennek a hatalmas összegnek az elköltése nem kis gondot okoz. Mindent összevetve az arab ország a bevételekből csak mintegy 9 milliárd dollárt költ el, a többit bankokban helyezi el, hiteleket nyújt a fejlődő országok egy részének megnövekedett olajszámlájuk fedezésére, az élelmiszerhiány enyhítésére. Hírek szerint például a Szuezi-csatorna és környéke újjáépítésére 161 millió dollár segélyt nyújt.

A bevételek egy részét Szaúd-Arábia fegyverek vásárlására fordítja. Bár a fegyverkezés tekintetében messze Irán mögött marad, nemrégiben több mint félmilliárd dolláros rendelést adott amerikai fegyvergyáraknak. Meglepő, hogy a 9 milliárd dollárból Szaúd-Arábia viszonylag sokat fordít alapvető és importált élelmiszerek árának támogatására. Minderre nagy szükség van, az éves inflációs ráta ugyanis 25—30 százalék között mozog.

Szaúd-Arábia jelenleg napi 8,5 millió barrel olajat termel, olajkészletei pedig becslések szerint 173 milliárd barrelre tehetők. Bár ez a hatalmas mennyiség még jó ideig komoly bevételi forrást biztosít az országnak, a gazdaságpolitikusok az olajmonokultúra helyett az iparosítás hívei. Többek között arra hivatkoznak, hogy az olcsó és jóformán kiapadhatatlan olajkészletek kitűnő alapjául szolgálnak a fejlett ipar megteremtésének.

Kibontakozóban vannak a jövő év közepén meginduló ötéves terv körvonalai. Az előzetes elképzelések szerint az ország öt év alatt mintegy 70 milliárd dollárt fordít majd gépek, berendezések és technológia vásárlására, és ez valamelyest megoldja majd a petrodollárok visszaáramlását. Tovább gyarapítják az olajfinomítók számát és olajvezeték építését tervezik az ország keleti részéből a Vörös-tengernél fekvő finomítókhoz. A tervidőszakban 800 millió dolláros beruházással acélkombinátot építenek külföldi, elsősorban amerikai közreműködéssel. Dzsiddában a *General Motors* összeszerelő üzemet létesít, amely évente 8 ezer autót bocsát majd ki. Több milliárd dollárt fordítanak a szállítás és a közlekedés kiépítésére, illetve korszerűsítésére is. Több új repülőtér építését vették tervbe. Megkülönböztetett figyelmet fordítanak a regionális és a városfejlesztésre. Dzsiddát igazi, pezsgő életű üzleti központtá fejlesztik, Al Jubaylt pedig 14 milliárd dolláros beruházással modern ipari várossá formálják át.

Szaúd-Arábiában eddig is sok gondot jelentett a jó minőségű ivóvíz hiánya. A tervperiódusban 4 milliárd dolláros beruházással a tengervíz-sótalanító vízművek egész rendszerét építik ki a Vörös-tenger, valamint a Perzsa-öböl mentén. Ez a vállalkozás is része annak az intézkedéssorozatnak, amelynek célja a lakosság életszínvonalának emelése. Meg kell azonban jegyezni, hogy *Fejszál* király a hatalmas olajvagyon ellenére nem kíván Szaúd-Arábiából jóléti államot csinálni.

A világ egyik leggazdagabb országának jelentős gondot okoz a szakember- és a munkaerőhiány. A nagyszabású tervek megvalósításához igen sok jól képzett munkaerőre van szükség. Ezért a jelek szerint Fejszál főleg amerikai szakembereket hív az országba tanácsadóként, a munkaerőt pedig a környező országokból „importálja" majd. A négymilliós hazai lakosság szakmai képzésére is jelentős összegeket irányoz elő a terv.

Az előzetes elképzelések szerint az iparosítás és a szociális célokra fordított költségek öt év alatt nem haladják meg a 100 milliárd dollárt. Az olajbevételekből fennmaradó nagyobb hányad sorsa viszont nem kis gondot okoz a fejlett tőkésországoknak, hiszen — ha nem sikerül megoldást találni az exportjövedelmek nagyobb részének viszszaáramoltatására az áruk világába — joggal tarthatnak az amúgy is ingatag monetáris rendszer összeomlásától. Bár eddig Szaúd-Arábia nem helyezett el működő tőkét külföldön, nem vásárolt idegen cégrészvényeket, megfigyelők szerint nem elképzelhetetlen, hogy — Irán és Kuvait példáját követve — 1975-ben megjelenik az aktívtőke-exportőrök között.

Szaúd-Arábia egyelőre a nemzetközi hitelpiacon fejt ki aktív tevékenységet, és talán ezzel is magyarázható, hogy valutatartaléka 10,6 milliárd dollárra apadt. Nem kétséges azonban, hogy a nagy bevételek hamarosan ismét feltöltik az államkasszát.

A fejlett tőkésországok — érthető módon — megkülönböztetett figyelemmel kísérik a szaúd-arábiai gazdaságfejlesztési elképzeléseket. Arra számítanak, hogy a közeljövőben megrendeléseket kapnak, és így minél több olajdollárt tudnak majd kicsalogatni az arab országból. Erre minden reményük meg is lehet, hiszen az ország vezető gazdasági és politikai körei igyekeznek minél több gépet, berendezést vásárolni és szakembert behívni.

Az olaj- és dollárgazdag Szaúd-Arábia tehát a jelek szerint hamarosan megindul az iparosodás útján. Mindenesetre néhány ötéves terv még szükséges ahhoz, hogy az ország valóban eljusson az ipari országok szintjére és felszámolja egyoldalú függőségét az olajtól.

G.—L.

A VG JELENTI

● A kínai könnyűipar termelése ez év első 11 hónapjában 10 százalékkal haladta meg 1973 hasonló időszakának termelését. Az Új Kína hírügynökség nem közöl konkrét számokat; jelentése szerint a könnyűipari kibocsátás értéke az utóbbi kilenc év alatt megkétszereződött. A kerékpár-, a szövőgép-, az óra-, a kötőfonal-, a szintetikus mosószer-, a zseblámpa- és az elemgyártás 10 százalékkal volt nagyobb, mint tavaly, más termékeknél a bővülés még jelentősebb.

● Átfogó kereskedelmi és segélynyújtási megállapodásról kezdődnek pénzügyi tárgyalások az Európai Gazdasági Közösség és a 45 afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni országot tömörítő gazdasági csoport (ACP) között január közepén Dakarban. Itt tartotta az ACP miniszteri értekezletét múlt héten.

● A japán kormány felhívással fordult az ország lakosságához, hogy a világ cukorpiacán bekövetkezett áremelkedés megállítása és „egészségének megóvása" érdekében 10 százalékkal csökkentse cukorfogyasztását. A mezőgazdasági minisztérium féloldalas felhívása az Asahi Shimbun napilapban jelent meg.

● A chilei junta dekrétumot tett közzé, amelynek értelmében újra magánkézbe adják a Népi Egység kormányzása idején államosított bankokat. Tizenkét állami bank és hat, részben állami érdekeltségű pénzintézet részvényeit a tőzsdén keresztül bocsátják áruba. A dekrétum kimondja, hogy külföldi bankérdekeltségek újból működhetnek Chilében, és ugyanazok a törvények és előírások vonatkoznak rájuk, mint a belföldi bankokra.

● A marhahústermelés 1975-ben 1,2 milliárd fonttal haladja meg az 1974-es rekordot — jelentette be az amerikai húsintézet elnöke. Az összhústermelés azonban kevesebb az ideinél, a sertéshústermelés csökkenése miatt. A kiskereskedelmi húsárak 1975-ben átlagosan nem lesznek nagyobbak, mint 1974-ben, sőt lehet, hogy valamivel alacsonyabbak.

● Venezuela megállapodást kötött a kubai kormánnyal a diplomáciai kapcsolatok felvételéről. Az országok követei januárban érkeznek állomáshelyükre.

● Irán állami olajvállalata, a NIGC, az amerikai El Paso olajkonzorcium és a belga Sopex cég megállapodtak abban, hogy közös vállalkozást hoznak létre, amely 3 milliárd köbláb cseppfolyós gázt exportál majd az Egyesült Államoknak és Európának. A vállalatok a megállapodás szerint 5,6 milliárd dolláros alappal közös társaságot alapítanak, ahol finomító berendezéseket és tartályhajókat gyártanak.

● Az Egyesült Arab Emirátusok államszövetsége 50 millió dolláros kedvező feltételű kölcsönt nyújt Bangladesnek, hogy könnyebben leküzdhesse gazdasági nehézségeit, további 20 millió dolláros hitelt pedig az iparcikkek importjának támogatására.

● Kanada novemberi kereskedelmi deficitje 149 millió dollár volt szemben az októberi 95 millió dolláros aktívummal.

● A brüsszeli bizottság 100 ezer elszámolási egység (leértékelés előtti dollár) pénzbüntetéssel sújtotta a General Motors belgiumi leányvállalatát, mert az megsértette a Közös Piac versenyszabályait, monopolizálta a belga piacot.

● A spanyol kormány elfogadta azokat a feltételeket, amelyek értelmében a British Leyland eladhatja spanyolországi gyárát a General Motorsnak. Az angol cég 98 százalékos tőkerészesedését akarja eladni mintegy 27,5 millió font sterlingért.

● Az iraki központi bank 100 millió dollár kölcsönt ajánlott Argentínának kórházak és lakások építésére. Közölte azt is, hajlandó egy 100 millió dollár alaptőkéjű beruházási bankban 45 százalékos részesedést vállalni.

● Az Osztrák Nemzeti Bank 1 milliárd schillinggel növeli a nyíltpiaci műveletek finanszírozására szolgáló alapját, amely így 4 milliárd schillinget tesz ki. A növekmény felét az export finanszírozására fordítják.

Új vámtörvény Csehszlovákiában

Csehszlovákiában új vámtörvény lép életbe 1975. január 1-ével, az 1953-ban hozott, immár elavult vámelőírásokat váltja fel — jelenti a *CTK*. A csehszlovák hírügynökség rámutat, hogy az új rendelet az ország gazdasági érdekeinek védelmét és a külkereskedelmi vállalatok, valamint az idegenforgalmi intézmények tevékenységében a fegyelem megszilárdítását célozza. *(APA)*

Washington akadályozza Kanada és Kuba üzletkötéseit

„Tűrhetetlen beavatkozás Kanada belügyeibe" — így nevezte *Gillespie* ottawai ipari és kereskedelmi miniszter a kaliforniai *Liton Industries* konszern döntését, amellyel megakadályozta, hogy kanadai leányvállalata a kubai külkereskedelemmel 500 ezer dolláros üzletet kössön. A *Litton Business Equipment* torontói vállalat irodaberendezéseket akart eladni Kubának, de mikor az anyavállalat a washingtoni kereskedelmi minisztériumban tájékozódott a Kubával szemben érvényes kereskedelmi előírásokról, az ügyet leállította. „Az ellenséggel folytatott kereskedelem" törvénye értelmében az Egyesült Államok vállalatainak tilos Kubával üzletet kötniük.

Az Egyesült Államok és Kanada képviselői hivatalosan is tárgyalnak az ügyről. Megfigyelők úgy vélik, újabb feszültség keletkezik a két ország amúgy sem felhőtlen kapcsolataiban, ha az üzletet nem sikerül megkötni.

Márciusban egy amerikai cég kanadai leányvállalata már áttörte az Egyesült Államok kereskedelmi embargóját, és 15 millió dollárért vasúti mozdonyokat adott el Kubának. *(Reuter, AP—DJ)*

Kína és Thaiföld kereskedelme

Kína és Thaiföld mielőbb megindítják a közvetlen kereskedelmet, erről született megállapodás egy tíztagú thaiföldi küldöttség pekingi tárgyalásain. Elsősorban nyersanyagokkal kereskednének: Thaiföld jutát, kaucsukot és ónt szállítana kínai vas, acél, nyersselyem, olajtermékek és gépek fejében. Igyekszenek majd elkerülni a cserekereskedelmet, az árukért készpénzzel fizetnének.

A 15 éve lerendelt és csak ebben a hónapban feloldott thaiföldi kereskedelmi embargó következtében a kétoldalú kereskedelem igen alacsony szinten mozgott. Kína exportja Thaiföldre az év első kilenc hónapjában mindössze 1,96 millió font sterlinget tett ki. A két ország jelenleg nem áll diplomáciai kapcsolatban egymással, de mint *Prasong* kereskedelmi miniszterhelyettes, a delegáció vezetője elmondta: „most kereskedelemről tárgyaltunk, és ez elősegíti az egyéb kapcsolatokat". *(Reuter)*

Az EFTA évi jelentése

Az EFTA titkársága közzétette évi jelentését a hetek ez évi tevékenységéről. A titkárság szerint a hetek közötti szolidaritás egyik fő megnyilvánulása volt, hogy az EFTA tagállamai segítséget nyújtottak a portugál gazdaság talpraállításához. Az EFTA a különböző nemzetközi fórumokon is az eddiginél jobban összehangolta álláspontját — írja az *APA* hírügynökség.

Az EFTA-országok területén a világ lakosságának 1,2 százaléka él, a hetek adják azonban a világexport 7, a világimport 9 százalékát. A hetek belső kereskedelme eléri az EFTA összexportjának egyötödét.

Az EFTA-országok delegátusai az OECD-ben nyomatékosan támogatták a májusi nyilatkozatot, amely a kereskedelmi korlátozásoktól való tartózkodásra hívott fel. Az EFTA szorgalmazta a GATT-körtárgyalások mielőbbi megkezdését is.

A tagállamok gazdasági tevékenysége az idén is kielégítő szinten maradt — állapítja meg a titkárság. Nem volt számottevő munkanélküliség, az ipari termelés általában gyorsabban fejlődik, mint a többi nyugati államban. A bruttó nemzeti termék Ausztriában 5, Norvégiában és Svédországban 4,5—4,5 százalékkal gyarapodott az idén. Az infláció Ausztriában, Norvégiában, Svédországban és Svájcban 10 százalék alatt maradt, Izlandon azonban 41, Portugáliában 30, Finnországban 16,5 százalékos volt. A hetek kereskedelmi deficitje a tavalyi 5,5 milliárd dollárról 10 milliárdra növekedett, a fizetési mérleg azonban ennél jobb képet mutatott — állapítja meg az EFTA-titkárság ez évi jelentése. *(Reuter, APA)*

Kubában csökkentik a cukorfejadagot

A kubai kormány január 1-től 4 libráról 3-ra szállítja le az egy főre jutó havi cukoradagot — tudósít a *Prensa Latina*. A kubai külkereskedelmi minisztérium tájékoztatása szerint az intézkedésre azért van szükség, hogy növelhessék az idén rekordárat elért cukor exportját. *(AP—DJ)*

Szilárdan ül trónján az arany

Az amerikaiaknak mától kezdve szabad rúdaranyat vásárolni és tulajdonukban tartani. Ennek nyomán valóságos aranyláz tört ki az Egyesült Államokban, amit a kormány azzal akar csillapítani, hogy aranyából 2 millió unciát piacra dob. *Carli*, az olasz jegybank nagy tekintélyű kormányzója bírálja ezt, mert ilyenformán mesterségesen lenyomják az árfolyamot. Martinique szigetén francia—amerikai megállapodás született az aranytartalékok felértékeléséről, vagy — egyesek kifejezésmódja szerint legalább is — átkönyveléséről. Az iráni sah élesen tiltakozott ellene és azzal fenyegetőzött, hogy az olaj árát a kilenc hónapra ígért befagyasztás helyett tovább emelik. A dél-afrikai pénzügyminiszter, *Diderichs* véleménye szerint az aranypiac egészen másképp viselkedik recesszióban, mint a nyersanyagpiacok: az utóbbiakon az árak esnek, az előbbin emelkednek. A jelenlegi recesszióban csakugyan együtt jár a nyersanyagpiaci bessz az aranypiaci hosszal.

Ilyen körülmények között egyes államférfiak és sajtóorgánumok tovább hajtogatják mondókájukat az arany demonetizálásáról, a sárga fém degradálásáról egyszerű árucikké. *Simon* amerikai pénzügyminiszter Martinique előtt az Egyesült Államok politikájának vallotta az arany kiszorítását a nemzetközi valutarendszerből és a tartalékokban elfoglalt központi helyéről. A *Washington Post* így ír: „Kivetkőztetve a közgazdasági zsargonból, a kormány törekvése meggyőzni az embereket, hogy az aranyat nyersanyagként kell kezelni, akárcsak az ezüstöt vagy a gyémántot vagy — ha úgy tetszik — az olajat vagy a gyapotot". Mentségére szólva, maga a lap is hozzáteszi, hogy „ez nehéz vállalkozás lesz, egyszerűen azért, mert sikeréhez meg kell változtatni sok embernek az aranyra vonatkozó felfogását".

Nos meg merem kockáztatni azt az állítást, hogy a vállalkozás nem csupán nehéz, hanem beláthatatlan időkig teljesen reménytelen.

Mélyreható elemzés igénye nélkül nézzük a kérdést előbb egy időszerű, majd egy időtlen szempontból.

Aranyat olajért

A mesterségesen olcsó hivatalos aranyár gyakorlatilag immobilizálta a monetáris aranyat, és botrányköve lett azoknak az országoknak, amelyek a négyszeresére drágult olaj miatt hatalmas fizetési deficittel kénytelenek számolni. A csaknem 190 dolláros szabadpiaci aranyár a tartalékarany értékét szintén körülbelül megnégyszerezi. Olaszország és Franciaország, a két nagy aranyhalmozó rekordnagyságú fizetésimérleg-hiánynak néz elébe. Érthető tehát, hogy a legnagyobb érdekük fűződik a hivatalos aranyár felszabadításához.

Olaszország monetáris tartalékaiban az aranyhányad 52 százalék, Franciaországében 50 százalék. Az előbbi tartalékainak értéke 42,22 dolláros aranyár alapján 1974. szeptember végén 6,9 milliárd dollár volt. A szabad piaci aranyárat 190 dollárral számítva a tartalékok 18,9 milliárd dollárra rúgtak. Az olasz külkereskedelmi deficit havi átlaga 1974 első hat hónapjában (1025 millió), meghaladta az egymilliárd dollárt. Ekkora deficitet a tartalékok 7, illetve 18 hónapon át fedeznek.

Franciaország esetében hasonló (a havi deficitet tekintve sokkal jobb) a helyzet. A jegybank a tartalékokat 7,9 milliárd dollárról 22,6 milliárdra könyvelheti át. Az 580 millió dolláros havi kereskedelmimérleg-hiány fedezésére a tartalékokból — 14 hónap helyett — 36 hónapig futja.

Ilyenformán Carli és a francia *Rueff*-tanítványok (Rueff tanácsai szerint hajtották végre *De Gaulle* alatt a frankreformot) nem hiába gyűjtötték éveken keresztül az aranyat. Leegyszerűsített képlet szerint a négyszeres aranyár fedezi a négyszeres olajárat. Persze csakis addig, ameddig az aranyból telik. Ezenkívül feltételezni kell, hogy egy nagyarányú aranyértékesítés nem nyomja le tetemesen a szabad piaci aranyárfolyamot. Az elharapózó aranylázat tekintve azonban ez a feltételezés talán nem irreális.

Az aranyat olajért képlet tehát elméletileg elég egyszerűnek látszik. Bizonyos, hogy gyakorlati megvalósulása sokkal bonyolultabb kérdés. De kell, hogy a képletnek magva legyen, mert különben a sah nem reagált volna olyan hevesen az aranytartalékok felértékelésének lehetőségére. *Reza Pahlavi* nyilván attól tart, hogy az olajfogyasztó ipari országok újabb dollártömegekhez jutva termékek és technika helyett papirossal fizethetnek. Mindenesetre a félreértékeléssel erősen javult az arannyal rendelkező olajfogyasztó országok hitelképessége és erősödik a pozíciója — különösen olyan országokkal szemben, amelyeknek nem nagy a monetáris aranytartalékuk. Iránnak például 1974. szeptember végén hivatalos áron számítva mindössze 158 millió dollár értékű aranytartaléka volt.

A tartalékarany felértékelésével kapcsolatban egyébként illő volna elégtételt szolgáltatni Rueffnek, aki a felértékelést hosszú éveken keresztül ismételten javasolta és szorgalmazta. Az amerikai külföldi tartozások rendezésére is az volt a terve, hogy az arany árát fel kell emelni a többszörösére, s akkor bőven telik az Egyesült Államok aranykészletéből a kötelezettségekre.

Nemzeti pénz — nemzetközi pénz

Nem kell messze menni annak bizonyítására, hogy egy-egy országon belül az állam képes olyan egészséges pénzt teremteni és fenntartani, amely független az aranytól, mondhatnánk: megőrizte szuverenitását az arannyal szemben. A forint lényegében államilag szabályozott pénz, stabilitása a kibocsátott pénz és az árufedezet rendezett viszonyán alapul. A bankjegyállomány a szanálás első évének végére nem lépte túl a megállapított 1 milliárd forint összegű felső határt. A Nemzeti Bank vigyázott rá, hogy pénzteremtésével arányosan rendelkezésre álljon az újonnan termelt javak megfelelő tömege. A pénzforgalom bővülése is nagyjából megfelelt a gazdasági élet fokozatos javulásának.

Arra, hogy egy államilag igazgatott fizetési eszköz így betöltse a pénz szerepét, a szocialista országokon kívül talán nincs is példa. Annál több olyan esetről tud a gazdaságtörténet, amikor az államhatalom visszaélt a pénzkibocsátás jogával és lehetőségével, papírronggyá fokozta le a különféle bank- és államjegyeket. És a bankóprés féktelen működtetését gyakran egy kongó frázis „fémjelezte": földpénz, árupénz, munkapénz, az arany detronizálása.

Ami különösen a detronizálást illeti, e mögött nemegyszer az a törekvés állt, hogy egy ország a pénzt hatalmi törekvéseinek szolgálatába állítsa, vagy pontosabban: a más ország arányában rejlő fizetési hatalmat kicsavarja ennek kezéből. Az első világháború előtt, amikor a nemzetközi fizetési rendszer az aranyvalután alapult, a gazdasági és vele a politikai vezető szerep Angliáé volt. A wilhelminus német birodalom az első világháború idején azért indította el „az arany detronizálása" jelszóval tudományos téren is a küzdelmet az aranyvaluta ellen, mert benne egyik támaszát látta Anglia akkori gazdasági-politikai vezető szerepének.

Gazdasági-politikai huzavona a magva azoknak az ellentéteknek is, amelyek különösen a gaulleista Franciaország és az Egyesült Államok között állottak fenn az aranykérdésben. Washington meg akarja őrizni döntő súlyát a tőkés valutarendszerben, Franciaország viszont nem akar behódolni.

Nem érzek magamban elég szakértelmet ahhoz, hogy határozott állást merjek foglalni a tiszta aranyvaluta, az aranymagvaluta, az arany-deviza-valuta, általában a nemzetközi fizetési rendszer problémáiban. Arról azonban meg vagyok győződve, hogy a világ politikai, földrajzi megosztottságában nemzeti pénzzel nem lehet nemzetközi kereskedelmet lebonyolítani. Bizonyosnak látszik előttem az is, hogy a nemzetközi forgalomnak olyan pénzre van szüksége, amelyet nem lehet könnyen szaporítani, főleg nem egy-egy állam nemzeti szuverenitása körében.

Az aranyban megtestesülő fizetési hatalom gyökere egy olyan világméretű egyezség, amely valósággal jus gentium, nemzetek fölötti norma, amit jóformán minden nép és nemzet elfogad és magától értetődőnek tart.

Ezen változtatni csakis egy általánosan elfogadott világhatalom lenne képes. Ha lenne, vagy egyáltalán valaha is lehetne egy olyan nemzetek fölötti szuverenitás, amely papírpénzt világgazdaságilag ésszerű mennyiségben és valamilyen „igazságos" elosztásban bocsát ki, és ezt a papírpénzt a nemzetközi kereskedelemben résztvevő országok, illetve ezek állampolgárai teljes értékben elfogadják —, nos, akkor hozzá lehetne fogni az arany demonetizálásához.

A Nemzetközi Valuta Alapra szóló rendkívüli lehívási jog (SDR), az úgynevezett papíraranyeffajta nemzetközileg igazgatott pénz szerepét játszaná. De vajon mikor jön el az az idő, — ha egyáltalán eljön —, hogy ez a mesterséges eszköz lehet a nemzetközi valutarendszer alapja. Az utóbbi hónapokban egyre kevesebb szó is esik a papíraranyról, s annál több a sárga fémről, a valódi aranyról. Van olyan vélemény, hogy az amerikaiak — 80 százalékos aranyhányaddal — nem is komolyan gondolják és kívánják az arany demonetizálását. De akár kívánják, akár nem, nincs az az amerikai kormány, nincs az a Nemzetközi Valuta Alap, nincs az a Húszak bizottsága, amely ki tudná mondani a demonetizálást, amely érvényt tudna szerezni egy olyan döntésnek, hogy az arany ezentúl egyszerű árucikk lesz.

P. B.

A Ruhrkohle emeli árait

A Ruhrkohle cég értékesítési leányvállalata átlag 10 százalékkal emeli árait januártól, a megnövekedett anyagköltségek és a bérköltségek 1975-re várható emelkedése miatt. A Ruhrkohle a kokszolható szén árát májusban átlag 18 százalékkal emelte, októberben újabb 11 százalékos áremelést hajtott végre. Az áremelésből adódó jövedelemnövekedés azonban az enyhe tél, s az acélipar várhaóan csökkenő szénszükséglete miatt nem lesz jelentős.